

ŠKOLSKÁ PRÁVNICKÁ OSOBA

PRŮVODCE PLATNOU PRÁVNÍ ÚPRAVOU
A METODICKÝ NÁVOD ZEJMÉNA PRO OBCE,
KRAJE A ŘEDITELE ŠKOL A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ
ZŘIZOVANÝCH OBCEMI A KRAJI

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Úvod

Tento průvodce a metodický návod vznikl během aktivit realizovaných v rámci implementace Strategie 2030+, navazuje na materiály, které byly připraveny a vydány MŠMT v letech 2009, 2012 a 2019 pro školy zřizované dobrovolnými svazky obcí a zabývá se převodem činnosti školy nebo školského zařízení z převažující právní formy příspěvkové organizace do právní formy školské právnické osoby, upozorňuje na pozitiva, ale i případná negativa této změny z pohledu ekonomického, účetního, pedagogického i právního.

OBSAH

POSTAVENÍ A ÚKOLY OBCÍ A KRAJŮ V OBLASTI ŠKOLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE	5
1. Rozdělení kompetencí v oblasti školství v České republice	5
2. Postavení obcí a krajů v oblasti školství	5
3. Zajištění podmínek pro plnění povinné školní docházky	6
3.1 Způsoby zajištění podmínek pro plnění povinné školní docházky	6
3.2 Školský obvod a spádová škola	6
3.3 Společný školský obvod základní školy	7
3.4 Zřízení základní školy dobrovolným svazkem obcí	9
4. Zajištění podmínek pro předškolní vzdělávání dětí přednostně přijímaných podle § 34 odst. 3 školského zákona	10
5. Ostatní zřizovatelské povinnosti obce	10
6. Zřizovatelské povinnosti kraje	10
7. Obec a kraj jako zřizovatel školy nebo školského zařízení	11
8. Změny v rozpočtovém určení daní a jejich dopad do školství	12
9. Dopravní obslužnost	15
ŠKOLSKÁ PRÁVNICKÁ OSOBA	16
1. Právní postavení školské právnické osoby	16
2. Zřízení a vznik, zrušení a zánik školské právnické osoby	16
3. Působnost zřizovatele školské právnické osoby	17
4. Statutární orgán školské právnické osoby	18
5. Hospodaření školské právnické osoby a financování její činnosti	18
6. Doplňková činnost	20
7. Školský rejstřík	20
SROVNÁNÍ ŠKOLSKÉ PRÁVNICKÉ OSOBY A PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE	22
ORGANIZAČNÍ A EKONOMICKÉ NÁLEŽITOSTI PŘEVODU ČINNOSTI ŠKOLY Z PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE NA ŠKOLSKOU PRÁVNICKOU OSOBU	24
1. Vymezení výchozí situace	24
2. Rozhodnutí zřizovatele o převodu činnosti školy	24
3. Přechod pracovněprávních vztahů	25
4. Ředitel školy	25
5. Majetkové zajištění činnosti vznikající školské právnické osoby	27
5.1. Obecně k převedení majetku z dispozice příspěvkové organizace do dispozice školské právnické osoby	27
5.2. Bezprostřední převedení majetku zřizovatele do užívání školské právnické osobě	28
6. Financování činnosti školské právnické osoby	28
6.1. Zdroje úhrady výdajů na činnost školské právnické osoby a svazku obcí	28
6.2. Rozpočet školské právnické osoby	29

6.3. Některé otázky účetnictví školské právnické osoby	29
6.4 Konsolidace	32
7. Účetní, ekonomické a správní souvislosti zrušení příspěvkové organizace	32
8. Rejstřík škol a školských zařízení	34
PŘÍLOHY	36
Příklad harmonogramu převodu činnosti školy podle části druhé	36
Následují příklady dokumentů, na které odkazuje výše uvedený harmonogram:	40
1. Rozhodnutí zřizovatele o převodu činnosti a o přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů	41
2. Zřizovací listina školské právnické osoby	42
3. Smlouva o výpůjčce uzavřená mezi zřizovatelem a školskou právnickou osobou	44
Otevření účetnictví nově vzniklé školské právnické osoby	47

ČÁST PRVNÍ

POSTAVENÍ A ÚKOLY OBCÍ A KRAJŮ V OBLASTI ŠKOLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

1. Rozdělení kompetencí v oblasti školství v České republice

Za současného právního stavu a uspořádání veřejné správy České republiky rozděluje stát prostřednictvím zákonů odpovědnost za zajištění podmínek pro vzdělávání a školské služby na území České republiky mezi **stát** (reprezentovaný zejména Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy), a **kraje a obce** jako územní samosprávné celky.

Obce samosprávu v oblasti školství vykonávají již od počátku devadesátých let minulého století v návaznosti na přijetí zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, a jeho přechodná ustanovení, která vymezovala „delimitaci“ škol, předškolních a školských zařízení na obce. Novinkou, kterou v této oblasti přinesl s účinností od 1. ledna 2005 zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), je možnost obce, resp. obcí, plnit své zřizovatelské povinnosti a oprávnění v oblasti školství podle školského zákona také prostřednictvím **dobrovolných svazků obcí, jejichž předmětem činnosti jsou úkoly v oblasti školství**.

Veškeré povinnosti, které školský zákon ukládá obcím a krajům jako takovým, jsou v souladu s § 8 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, § 4 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, a § 16 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, **výkonem jejich samostatné působnosti**. Tomu odpovídá i § 35 odst. 2 obecního zřízení a § 16 odst. 3 zákona o hlavním městě Praze, podle kterého do samostatné působnosti obcí a hl. m. Prahy náleží zejména vytváření podmínek pro uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, **výchovy a vzdělávání**, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.

Konkrétní povinnosti a oblasti odpovědnosti ve školství vymezuje jednotlivým veřejným zřizovatelům (tedy státu, krajům a obcím) zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, v případě obcí a krajů pak v § 177 až 182.

2. Postavení obcí a krajů v oblasti školství

Předně je třeba zdůraznit, že rozsah povinností a oprávnění obcí a krajů v oblasti zajišťování vzdělávání a školských služeb podle školského zákona je **shodný pro všechny obce a kraje bez rozdílu** (tedy bez ohledu na počet jejich obyvatel nebo to, zda se jedná o obec s postavením města, městyse či statutárního města), neboť všechny obce a kraje v souladu s obecním a krajským zřízením vykonávají samostatnou působnost ve stejném rozsahu. To znamená, že se svými povinnostmi v oblasti školství, které jsou dále vymezeny, se **musejí vypořádat všechny obce a kraje, a nemohou se své odpovědnosti zříci či ji přenést na jiný subjekt**.

V § 177 odst. 2 školského zákona jsou stanovena **základní zákonná kritéria**, ke kterým jsou obce a kraje při zajišťování vzdělávání a školských služeb podle školského zákona, zejména při zřizování a rušení škol a školských zařízení, povinny přihlížet.

Jedná se o:

- a) **soulad rozvoje vzdělávání a školských služeb se zájmy občanů obce a kraje, s potřebami trhu práce, s demografickým vývojem a rozvojem svého území,**
- b) **dostupnost vzdělávání a školských služeb podle místních podmínek.**

Toto ustanovení je velmi významné, neboť v souladu s ním je nezbytné pohlížet a vykládat navazující ustanovení vymezující konkrétní zřizovatelské povinnosti obcí a krajů v oblasti školství. Tato kritéria tak určitým způsobem v současné době nahrazují podrobné **standards dostupnosti veřejných služeb v oblasti školství**, neboť jejich funkční formulace je velmi složitá až nemožná.

To znamená, že školský zákon nestanoví konkrétně, kolik škol či školských zařízení konkrétního druhu, s jakou „kapacitou“ nebo s jakým územním rozložením v rámci obce či kraje musí obec či kraj zřizovat, obce a kraje jsou však při plnění svých zřizovatelských povinností povinny respektovat výše uvedená zákonná kritéria. K těmto kritériím by tak měly obce i kraje přihlížet při každém jejich rozhodování, které se týká zajištění podmínek pro vzdělávání a školské služby na jejich území.

Respektování těchto zákonných kritérií v praxi je posuzováno v rámci dozoru nad výkonem samostatné působnosti, jehož náležitosti jsou upraveny v § 123 a následujících obecního zřízení (v případě krajů v § 81 a následující krajského zřízení a v případě hl. m. Prahy v § 106 a následující zákona č. 131/2000 Sb.), a to při posuzování zákonnosti konkrétního rozhodnutí či usnesení obce či kraje (například rozhodnutí o zrušení školy či školského zařízení, rozhodnutí o vytvoření společného školského obvodu mateřské nebo základní školy zřizované jinou obcí apod.).

3. Zajištění podmínek pro plnění povinné školní docházky

Školský zákon v § 178 stanoví **každé obci (bez ohledu na její velikost či počet obyvatel) povinnost** zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky dvou skupin dětí, a to:

- a) dětí s místem trvalého pobytu (v případě cizince místa pobytu) v příslušném školském obvodu a
- b) dětí umístěných ve školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, se sídlem v příslušném školském obvodu, které se nevzdělávají ve školách zřízených při těchto školských zařízeních – v praxi se jedná především o děti umístěné v dětských domovech, popřípadě také děti umístěné v dětských domovech se školou.

3.1 Způsoby zajištění podmínek pro plnění povinné školní docházky

Tuto svou povinnost může obec splnit především **zřízením základní školy**, a to takové základní školy, ve které budou mít výše uvedené děti skutečně vytvořeny podmínky pro plnění povinné školní docházky (bude zajištěna dostupnost vzdělávání podle místních podmínek, to znamená, že daná škola bude „kapacitně“ dostačovat apod.).

Další možností, jak obec splní svou povinnost, je **zajistit plnění povinné školní docházky v základní škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí**.

Zákon tedy umožňuje, aby obec zajistila podmínky pro plnění povinné školní docházky také formou uzavření dohody o společném školském obvodu základní školy zřizované jinou obcí nebo členství obce ve svazku obcí, který zřizuje základní školu, a plnění z toho vyplývajících povinností.

3.2 Školský obvod a spádová škola

Každé základní škole zřizované obcí nebo svazkem obcí musí být přiřazeno určité území (**školský obvod**), pro něž se tato základní škola stane **školou spádovou**.

Podstatné je, že žáci mající místo trvalého pobytu na daném území (v daném školském obvodu) **mají vždy právo na přednostní přijetí do této základní školy, a to až do naplnění nejvyššího povoleného počtu žáků** (ředitel dané základní školy zřízené obcí nebo svazkem obcí je povinen přednostně přijmout k základnímu vzdělávání žáky s místem trvalého pobytu v příslušném školském obvodu a žáky umístěné v tomto obvodu ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy nebo preventivně výchovné péče, a to do

výše povoleného počtu žáků uvedené ve školském rejstříku. Až poté, co kladně vyřídí žádosti o přijetí všech těchto dětí, může případně přijímat k základnímu vzdělávání i jiné děti, které nemají místo trvalého pobytu ve školském obvodu dané základní školy).

Výjimkou jsou pouze základní školy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona, pro něž se školské obvody nestanoví.

Školský obvod spádové školy může být tvořen částí území obce, územím obce nebo může zahrnout také území více obcí.

Školský zákon stanoví v zásadě **tři způsoby**, kterými se vymezují školské obvody spádové školy.

1. **Školským obvodem pro jedinou základní školu zřízenou obcí je přímo ze školského zákona celé území dané obce.** Tento způsob se tedy použije v případě, kdy daná obec zřizuje na svém území pouze jednu základní školu, a to bez ohledu na to, zda je na území obce zřízena i základní škola jiného zřizovatele. V tomto případě tedy nemusí obec žádným způsobem školský obvod dané základní školy vymezovat.
2. **V případě, že je v obci více základních škol zřizovaných obcí, ukládá se obci povinnost stanovit jejich školské obvody obecně závaznou vyhláškou, a to tak, že školské obvody stanovené v obecně závazné vyhlášce musí v souhrnu pokrýt celé území obce.** V tomto případě je tedy obec vždy povinna vydat obecně závaznou vyhlášku, ve které vymezí školské obvody jednotlivých jí zřizovaných základních škol.
3. Poslední situace nastává, pokud se **školský obvod vymezuje na území více obcí, a to ze dvou důvodů, buď z důvodu**
 - a) uzavření dohody o vytvoření společného školského obvodu, nebo
 - b) v případě základní školy zřizované svazkem obcí.

3.3 Společný školský obvod základní školy

Společný školský obvod základní školy lze vytvořit **dohodou obcí**, z nichž jedna je zřizovatelem této základní školy. Tato smlouva je uzavírána na základě § 46 obecního zřízení. Z právního pohledu se v případě této smlouvy jedná o **veřejnoprávní smlouvu koordinační podle § 160 správního řádu**. V návaznosti na uzavřenou dohodu o společném školském obvodu vzniká školským zákonem každé obci, která je smluvní stranou této dohody, povinnost stanovit příslušnou část společného školského obvodu obecně závaznou vyhláškou. Tuto povinnost má tudíž i obec, která je zřizovatelem školy, i když se jedná o jedinou jí zřizovanou základní školu na území obce.

K vytvoření společného školského obvodu je tedy nezbytné **jak uzavřít dohodu o vytvoření společného školského obvodu spádové školy, tak vydat obecně závaznou vyhlášku, která vymezí příslušnou část tohoto školského obvodu**. Pokud není v konkrétním případě jedna z těchto právních skutečností splněna, daná část společného školského obvodu z právního hlediska nevznikne.

Podstatné je, že v případě vytvoření společného školského obvodu na základě dohody obcí vznikne i dětem s místem trvalého pobytu na území „nezřizovatelské“ obce právo na přednostní přijetí k plnění povinné školní docházky v této základní škole, a to až do výše její „kapacity“ uvedené v rejstříku škol a školských zařízení. Tyto děti tak mají z právního i faktického hlediska stejné postavení jako děti s místem trvalého pobytu v obci, která je zřizovatelem této základní školy.

S vytvořením společného školského obvodu souvisí úhrada výdajů za žáky, kteří se vzdělávají v příslušné základní škole. V souladu s § 180 odst. 1 školského zákona zabezpečují dotčené obce, které jsou smluvními stranami dohody, **výdaje školských zařízení sloužících základní škole ve společném školském obvodu** (tedy například zařízení školního stravování či školní družiny), a to **poměrně podle počtu žáků s místem trvalého pobytu v jednotlivých obcích, nedojde-li mezi obcemi k jiné dohodě**. Školský zákon tedy stanoví pravidlo, které se použije podpůrně, a zároveň umožňuje dohodnout odlišná pravidla pro vzájemnou úhradu výdajů,

a to nejenom školských zařízení sloužících základní škole, ale také výdajů samotné základní školy. Z použité formulace vyplývá, že se v tomto případě jedná o **veškeré výdaje školských zařízení sloužících dané základní škole s výjimkou výdajů hrazených ze státního rozpočtu či z jiných zdrojů, čili nejen o výdaje neinvestiční**. I v tomto směru však může případná dohoda obcí zabezpečování výdajů upravit jinak.

Pokud jde o charakter plnění podle § 180 odst. 1 školského zákona nebo dohodnutého v uzavřené smlouvě, lze říci, že se jedná o **finanční závazky založené veřejnoprávní smlouvou**. Ve vztahu k otázce způsobu úhrady nákladů obsahuje podobnou úpravu § 63 odst. 2 písm. d) obecního zřízení, který ukládá obcím ve veřejnoprávní smlouvě, jejímž předmětem je výkon přenesené působnosti, upravit způsob úhrady nákladů spojených s výkonem přenesené působnosti.

Nejen tedy ke smlouvě o společném školském obvodu, ale i k jiným případům veřejnoprávních smluv, s nimiž zákon určitým způsobem spojuje finanční plnění mezi obcemi, se v souvislosti se změnou právní úpravy dotací v zákoně č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, objevila otázka případného použití těchto ustanovení na obdobná plnění.

Právním titulem úhrady podle § 180 odst. 1 části věty za středníkem školského zákona je veřejnoprávní smlouva o společném školském obvodu, pokud úhradu upravuje. Neupravuje-li ji, je právním titulem přímo školský zákon.

Úhrada podle § 180 odst. 1 školského zákona **nemá být z materiálního hlediska účelově určeným a vyúčtovatelným plněním**. Přispívá se jí totiž do rozpočtu zřizující obce na výdaje, které již mohly být uhrazeny.

Pokud jde o zákon č. 250/2000 Sb., nevyžaduje, aby plnění podle § 180 odst. 1 školského zákona mělo právě formu dotace. Z neuzavřeného výčtu výdajů obce v § 9 odst. 1 zákona č. 250/2000 Sb. bude možné využít písmeno a) nebo d), v závislosti na míře konkrétnosti smlouvy o společném školském obvodu, pokud jde o úhradu výdajů.

Definice dotace v § 10a odst. 1 písm. b) zákona č. 250/2000 Sb. zahrnuje poskytnutí peněžních prostředků „na stanovený účel“. Ačkoliv účel je naznačen v § 180 odst. 1 školského zákona, popřípadě může vyplývat ze smlouvy o společném školském obvodu, nestává se tím předmětné plnění automaticky dotací. Ustanovení § 10a odst. 1 písm. b) zákona č. 250/2000 Sb. definuje dotaci, nestanoví však, že jakékoli plnění splňující znaky účelovosti, musí být poskytováno formou dotace¹.

Z uvedeného jsou patrné **oboustranné výhody**, které smluvním stranám dohoda o společném školském obvodu přináší. Obec, která školu zřizuje, má ze zákona nárok na širší rozsah úhrady výdajů školských zařízení sloužících základní škole (například i na úhradu výdajů na rekonstrukci, přístavbu či dostavbu budovy školní družiny, školního klubu či zařízení školního stravování), není-li dohodnuto jinak.

Obec, která dohodou o společném školském obvodu aktivně zajišťuje plnění povinné školní docházky dětem s místem trvalého pobytu na jejím území, těmto **dětem zajišťuje nárok na přednostní přijetí do spádové školy**.

V současné době v souvislosti s nárůstem počtu obyvatel ve věku plnění povinné školní docházky je v některých oblastech tento aktivní přístup zcela nezbytný k zajištění primární zákonné odpovědnosti obcí v samostatné působnosti v oblasti školství pro své obyvatele.

¹ Navíc v § 180 odst. 1 školského zákona nejde o stanovení povinnosti obce nezřizující školu poskytnout prostředky k využití právě na nějaký účel, ale fakticky nést tíži určité části výdajů druhé obce školu zřizující; neřeší se již, jaký bude osud prostředků u oprávněné obce (zřizující školu), ustanovení § 180 odst. 1 se v tomto konzumuje poskytnutím prostředků-tím obec nezřizující školu splní svoji povinnost.)

3.4 Zřízení základní školy dobrovolným svazkem obcí

Smyslem zřízení základní školy ze strany dobrovolného svazku obcí (jako právnické osoby odlišné od obcí, které jsou jeho členy) je také především zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky dětí s místem trvalého pobytu na území několika nebo všech členských obcí svazku obcí (resp. na tomto území umístěných ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy).

Vzhledem k tomu, že základní školu zřízenou svazkem obcí nelze považovat za zřízenou některou z členských obcí, je nutné, aby příslušné části školského obvodu základní školy zřízené svazkem obcí byly rovněž vymezeny **obecně závaznými vyhláškami dotčených obcí**.

Zásadní je, že tímto způsobem obec, která je členem svazku obcí zřizujícího základní školu, garantuje dětem s místem trvalého pobytu na jejím území právo na přednostní přijetí k plnění povinné školní docházky v této základní škole, a to až do výše její „kapacity“ uvedené v rejstříku škol a školských zařízení. Tyto děti tak mají z právního i faktického hlediska stejné postavení jako děti s místem trvalého pobytu v ostatních obcích, které jsou členy dobrovolného svazku obcí zřizujícího tuto základní školu.

Se zřízením základní školy dobrovolným svazkem obcí souvisí úhrada výdajů za žáky, kteří se vzdělávají v příslušné základní škole. V souladu s § 180 odst. 1 školského zákona opět platí, že výdaje takové základní školy a školských zařízení jí sloužících zabezpečují dotčené obce, které jsou členy dobrovolného svazku, a to **poměrně podle počtu žáků s místem trvalého pobytu v jednotlivých obcích, nedojde-li mezi obcemi k jiné dohodě**. Školský zákon tedy umožňuje dohodnout odlišná pravidla pro vzájemnou úhradu výdajů základní školy a zároveň stanoví pravidlo, které se podpůrně použije, nebude-li taková dohoda uzavřena. Z použité formulace vyplývá, že se v tomto případě jedná o **veškeré výdaje základní školy s výjimkou výdajů hrazených ze státního rozpočtu či z jiných zdrojů, a to nejen o výdaje spojené s činností dané základní školy, ale také školských zařízení jí doplňujících (tedy například zařízení školního stravování či školní družiny)**. I v tomto směru však může případná dohoda obcí zabezpečování výdajů upravit jinak.

I v tomto případě lze doplnit, že příspěvek na náklady činnosti dobrovolného svazku obcí **nepodléhá režimu dotací podle zákona č. 250/2000 Sb.** Podle stanoviska Ministerstva financí je totiž tento **příspěvek „plněním na základě stanov“**. Důležitá je též skutečnost, že příspěvek na náklady činnosti dobrovolného svazku obcí zřizujícího základní školu je vedle „úhrady výdajů školských zařízení sloužících základní škole“ rovněž podmnožinou plnění podle § 180 odst. 1 školského zákona.

Oboustranné, resp. všestranné výhody tohoto řešení jsou zřejmé. Na financování všech výdajů základní školy, včetně souvisejících školských zařízení, se podílejí všechny obce, které jsou členem dobrovolného svazku obcí, a to způsobem stanoveným ve stanovách svazku obcí, jinak poměrně podle počtu žáků z dané obce.

Všechny obce, které jsou členem dobrovolného svazku obcí zřizujícího základní školu, aktivně zajišťují plnění povinné školní docházky žákům s místem trvalého pobytu na jejich území, tím, že jim zajišťují nárok na přednostní přijetí do spádové školy.

V současné době v souvislosti s nárůstem počtu obyvatel majících nárok na základní vzdělávání je v některých oblastech tento aktivní přístup zcela nezbytný k zajištění primární zákonné odpovědnosti obcí v samostatné působnosti v oblasti školství pro své obyvatele.

4. Zajištění podmínek pro předškolní vzdělávání dětí přednostně přijímaných podle § 34 odst. 3 školského zákona

Obdobně jako v případě zajištění podmínek pro povinnou školní docházku má obec povinnost zajistit podmínky pro předškolní vzdělávání, a to na základě § 34 odst. 3 školského zákona všem přednostně přijímaným dětem, které před začátkem školního roku dosáhnou nejméně třetího roku věku, a pokud:

- a. mají místo trvalého pobytu (v případě cizinců místo pobytu) v příslušném školském obvodu,
- b. nebo jsou umístěny v dětském domově v příslušném školském obvodu.

Tuto svou povinnost může obec splnit především **zřízením mateřské školy**. Uvedené je opět nezbytné vykládat v souvislosti s § 177 odst. 2 školského zákona, to znamená, že ke splnění této zákonné povinnosti nepostačuje, aby obec zřídila jakoukoliv jednu mateřskou školu bez ohledu na její „kapacitu“, ale takovou mateřskou školu, resp. více mateřských škol, ve kterých budou mít výše uvedené děti skutečně vytvořeny podmínky pro předškolní vzdělávání (bude zajištěna dostupnost vzdělávání podle místních podmínek).

Další možností je zajistit předškolní vzdělávání **v mateřské škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí**. **Postup je obdobný jako v případě povinné školní docházky, viz část 3.2-3.4.**

5. Ostatní zřizovatelské povinnosti obce

Obec je dále povinna zřizovat:

- a. mateřské a základní školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny za podmínek stanovených v § 14 školského zákona a
- b. zařízení školního stravování sloužící dětem a žákům škol, které zřizuje.

Jedná se tedy o další školy a školská zařízení, jejichž zřizování je primární zákonnou povinností a odpovědností obcí. To však neznamená povinnost každé obce takovou školu či školské zařízení vždy zřídit.

Při aplikaci tohoto ustanovení v praxi je opět nezbytné přihlížet také k § 177 odst. 2 školského zákona.

To znamená, že pokud, s ohledem na konkrétní situaci v obci, není po posouzení výše uvedených kritérií zřízení takové školy nebo školského zařízení na místě, neboť by její provozování nebylo účelné, hospodárné ani efektivní (s ohledem na nízký počet dětí dané věkové kategorie žijících v obci a na dobrou dostupnost tohoto vzdělávání a školských služeb v sousedních obcích a fungující spolupráci s těmito obcemi apod.), nemá obec zákonnou povinnost tuto školu nebo školské zařízení zřídit.

Na druhou stranu, pokud dojde ke změně situace v dané obci (například ke zvýšené výstavbě v obci a s tím spojenému zvyšujícímu se počtu dětí dané věkové kategorie žijících na jejím území), vznikne obci, která dosud takovou školu či školské zařízení nezřizuje nebo nikoliv s dostatečnou „kapacitou“, v souladu s kritérii uvedenými v § 177 odst. 2 školského zákona povinnost takovou školu či školské zařízení zřídit.

6. Zřizovatelské povinnosti kraje

Zřizovatelské povinnosti kraje jsou uvedeny v § 181 školského zákona. Kraj je povinen zajistit podmínky pro uskutečňování středního a vyššího odborného vzdělávání, vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami, dále jazykového, základního uměleckého a zájmového vzdělávání a pro výkon ústavní výchovy. Za tímto účelem kraj zřizuje a zrušuje:

- a. střední školy,
- b. vyšší odborné školy,
- c. mateřské, základní, střední školy a školská zařízení pro děti a žáky uvedené v § 16 odst. 9,
- d. základní školy speciální,
- e. školy při zdravotnických zařízeních,

- f. školská výchovná a ubytovací zařízení a zařízení školního stravování pro děti, žáky a studenty škol, které zřizuje,
- g. střední školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny za podmínek stanovených v § 14,
- h. jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky,
- i. základní umělecké školy,
- j. školská zařízení pro zájmové vzdělávání a
- k. dětské domovy.

Jedná se tedy o další školy a školská zařízení, jejichž zřizování je primární zákonnou povinností a odpovědností kraje. To však neznamená povinnost každého kraje konkrétní školu či školské zařízení vždy zřídit.

Při aplikaci tohoto ustanovení v praxi je nezbytné přihlížet také k § 177 odst. 2 školského zákona.

To znamená, že pokud s ohledem na konkrétní situaci v kraji není po posouzení výše uvedených kritérií zřízení takové školy nebo školského zařízení na místě, neboť by její provozování nebylo účelné, hospodárné ani efektivní (např. s ohledem na nízký počet dětí dané věkové kategorie nebo nízký počet dětí vyžadující specifické školské služby žijících v kraji apod.), nemá kraj zákonnou povinnost tuto školu nebo školské zařízení zřídit.

Na druhou stranu, pokud dojde ke změně situace v daném kraji (například k potřebě či zájmu o zajištění dosud nezajišťované nabídky vzdělávání či školských služeb), vznikne kraji, který dosud takovou školu či školské zařízení nezřizuje nebo nikoliv s dostatečnou „kapacitou“, v souladu s kritérii uvedenými v § 177 odst. 2 školského zákona povinnost takovou školu či školské zařízení zřídit.

Podotýkáme, že zřizování škol a školských zařízení se nadto vždy řídí příslušným dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy.

7. Obec a kraj jako zřizovatel školy nebo školského zařízení

Obec a kraj v samostatné působnosti naplňuje své zřizovatelské povinnosti v oblasti školství především samostatně, tedy tím, že zřídí příslušnou školu či školské zařízení a v příslušném rozsahu zajišťuje její činnost.

Školský zákon dává obci a kraji na výběr mezi dvěma právními formami, ve kterých může své školy a školská zařízení zřizovat.

Jedná se o

1. **školskou právníckou osobu** podle školského zákona nebo
2. **příspěvkovou organizaci** podle zákona č. 250/2000 Sb.

To znamená, že školský zákon **neumožňuje** existenci školy a školského zařízení zřizovaného obcí nebo krajem **bez právní osobnosti** (viz § 15 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů), tedy například ve formě organizační složky obce nebo kraje či jako součásti obce nebo kraje. Činnost každé školy nebo školského zařízení musí být tedy vždy vykonávána určitou právníckou osobou, odlišnou od zřizovatele, zřízenou v jedné z výše uvedených právních forem.

Dále to znamená, že při zřizování škol a školských zařízení mohou obce a kraje využít **pouze dvou právních forem, a to školské právnícké osoby podle školského zákona a příspěvkové organizace podle zákona č. 250/2000 Sb.** Uvedené na jedné straně znamená, že školský zákon s účinností od 1. ledna 2005 rozšířil nabídku využitelných právních forem oproti předchozím právním předpisům (zákon č. 564/1990 Sb. umožňoval využití pouze právní formy příspěvkové organizace), na druhou stranu je nutné zdůraznit, že žádnou jinou právní formu upravenou naším právním řádem (například obchodní korporaci – viz § 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů – či některou z právních forem upravených občanským zákoníkem apod.) nemohou tito zřizovatelé využít.

Toto omezení je motivováno skutečností, že zajišťování vzdělávání a školských služeb v oblastech vymezených školským zákonem je zákonnou povinností obcí a krajů jako veřejnoprávních korporací, přičemž tuto povinnost by zásadně měly zajišťovat **na neziskovém principu** (obě uvedené právní formy mají neziskový charakter).

Školský zákon vymezuje obě právní formy **jako rovnocenné alternativy**, přičemž rozhodnutí, která z výše uvedených právních forem bude v konkrétním případě využita, je pouze na zřizovateli. Z hlediska poskytování vzdělávání a školských služeb nečiní školský zákon mezi těmito právními formami žádný rozdíl – ani jedna není nijak preferována nebo naopak znevýhodněna. **Výhody, ale také nevýhody jednotlivých právních forem jsou podrobně popsány v části třetí tohoto materiálu.**

V souladu s § 180 školského zákona **obec zajišťuje výdaje** právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení, které zřizuje, s výjimkou výdajů hrazených z finančních prostředků státního rozpočtu přidělovaných podle § 161 odst. 3 a 4, § 161a odst. 2, § 161b odst. 2, § 161c odst. 6 školského zákona a z jiných zdrojů. Totožná úprava je pak obsažena v § 182 školského zákona v případě krajů.

Z tohoto negativního výčtu vyplývá, že obce či kraje jako zřizovatelé jsou v zásadě povinni nést **provozní a investiční výdaje** právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení, které zřizují. V této souvislosti má však ve školství používaný pojem „provozní výdaje“ užší význam než význam, který s ním spojuje § 28 odst. 7 zákona č. 250/2000 Sb.

Podle tohoto ustanovení poskytuje zřizovatel příspěvkové organizaci nárokově tzv. „příspěvek na provoz“, kterým se rozumí finanční prostředky určené na financování neinvestičních výdajů příspěvkové organizace poskytované zpravidla v návaznosti na výkony nebo jiná kritéria jejích potřeb (tedy včetně výdajů na platy a další náklady vyplývající z pracovněprávních vztahů, které jsou v případě právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení zřizovaných obcí, krajem nebo svazkem obcí z převážné části hrazeny z finančních prostředků státního rozpočtu poskytovaných podle § 161 odst. 3 a 4, § 161a odst. 2, § 161b odst. 2, § 161c odst. 6 školského zákona).

V oblasti školství tedy **pojem „provozní výdaje“ zahrnuje ty neinvestiční výdaje, které nejsou hrazeny z prostředků poskytovaných podle § 161 odst. 3 a 4, § 161a odst. 2, § 161b odst. 2, § 161c odst. 6 školského zákona.** Jedná se především o neinvestiční výdaje spojené s provozem budovy, v níž se uskutečňuje vzdělávání nebo školské služby, s jejími opravami a údržbou, s pořízením, provozem, opravami a údržbou movitého či nemovitého majetku, který právnická osoba využívá k činnosti školy nebo školského zařízení apod.

Vedle toho je obec či kraj jako zřizovatel povinna nést také **investiční výdaje** právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení. Za investiční výdaje je nezbytné považovat především výdaje na pořízení dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku (včetně jeho technického zhodnocení ve formě jeho rekonstrukce či modernizace), kromě drobného majetku, ve smyslu vyhlášky č. 410/2009 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro některé vybrané účetní jednotky, ve znění pozdějších předpisů, a vyhlášky č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

8. Změny v rozpočtovém určení daní a jejich dopad do školství

Rozpočtové určení daní je v současné době upraveno zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů, s tím, že se dá říci, že tento systém představuje **základní zdroj příjmů obcí a krajů.** Tento zákon byl výrazným způsobem změněn s účinností od 1. ledna 2013 (zákonem č. 295/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 370/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony).

Na získání finančních prostředků v rámci rozpočtového určení daní mají **obce i kraje právní nárok**, což znamená, že stát (resp. správce daně) je povinen za zákonem stanovených podmínek dané finanční prostředky obcím a krajům převést.

Daňové příjmy obcí jsou tvořeny **3 složkami**:

- podílem na tzv. sdílených daních,
- tzv. výlučnými daňovými příjmy a
- tzv. motivačními prvky.

Hlavním smyslem a účelem změny rozpočtového určení daní obcí účinné od 1. ledna 2013 bylo **posílit podíl obcí na sdílených daních** na úkor prostředků státního rozpočtu. Toto posílení bylo provedeno navýšením zákonem stanovených procentuálních částek, kterými se obce podílejí na celkovém výnosu stanovených daní.

Do objemu sdílených daní pro obce byl současně přesunut objem 1,5 miliardy Kč ze státního rozpočtu, který byl do konce roku 2012 poskytován formou příspěvku na školství z kapitoly Všeobecná pokladní správa v souladu s § 163 odst. 2 školského zákona.

Z hlediska konkrétní obce je pak důležité zákonné **vymezení kritérií**, na základě kterých se výše uvedený celkový procentuální podíl na jednotlivých daních rozdělí mezi všechny obce nacházející se na území České republiky.

Do konce roku 2012 byla zákonem č. 243/2000 Sb. stanovena tato kritéria:

- **Rozloha katastrálních území 3 %**
- **Prostý počet obyvatel 3 %**
- **Postupné přechody 94 %;**

S účinností od 1. ledna 2013 jsou zákonem č. 243/2000 Sb. stanovena tato kritéria:

- **Rozloha katastrálních území 3 %**
- **Prostý počet obyvatel 10 %**
- **Postupné přechody 80 %**
- **Počet dětí MŠ, žáků ZŠ 7 %;**

S účinností od 1. ledna 2018 jsou zákonem č. 243/2000 Sb. stanovena tato kritéria:

- **Rozloha katastrálních území 3 %**
- **Prostý počet obyvatel 10 %**
- **Postupné přechody 78 %**
- **Počet dětí MŠ a žáků ZŠ 9 %.**

Do metody výpočtu podílu obcí na procentní části celostátního hrubého výnosu sdílených daní bylo od roku 2013 zahrnuto **kritérium poměru počtu dětí a žáků navštěvujících školu zřizovanou obcí k počtu těchto dětí a žáků za všechny obce**. Počtem dětí se rozumí počet dětí účastnících se předškolního vzdělávání a počtem žáků se rozumí počet žáků plnících povinnou školní docházku.

Váha tohoto kritéria je od 1. ledna 2018 stanovena ve výši 9 %, což znamená, že podle počtu dětí a žáků v obecních mateřských a základních školách (a v nižších stupních šestiletých a osmiletých gymnázií zřizovaných obcemi) se bude určovat podíl na 9 % celkového objemu prostředků zahrnutých do sdílených daní obcí pro daný rozpočtový rok.

Zavedení kritéria počtu dětí a žáků a jeho procentní váha je považováno za zásadní systémové opatření, **které směřuje významnou část výnosů sdílených daní cíleně na financování mateřských a základních škol zřizovaných obcemi (byť zde není stanoveno účelové určení těchto prostředků)**. Podle údajů Ministerstva financí toto kritérium znamenalo v roce 2022 pro obec zřizující školu výnos na 1 dítě nebo žáka 19,644 tis. Kč². Nerozhoduje přitom, zda dítě nebo žák má na území zřizující obce místo trvalého pobytu či nikoliv.

Finanční prostředky získané ze sdílených daní jsou však jako daňový příjem obce zásadně **bez účelového určení**, což znamená, že je v kompetenci obce (zastupitelstva) rozhodnout, jak s těmito finančními prostředky bude v rámci rozpočtu obce naloženo. Skutečnost, že daný finanční obnos byl spočítán podle počtu dětí v mateřské škole či žáků v základní škole, tak neznamená, že obec je povinna tento finanční obnos jako celek skutečně právnické osobě vykonávající činnost mateřské školy či základní školy v rámci příspěvku zřizovatele poskytnout.

Je však důležité, že **tímto opatřením jsou podporovány ty obce, které plní své zákonné zřizovatelské povinnosti v oblasti školství a zřizují mateřské školy či základní školy (resp. víceletá gymnázia), v nichž mají děti a žáci vytvořeny podmínky pro předškolní vzdělávání a povinnou školní docházku.**

V návaznosti na přijetí zákona č. 295/2012 Sb. došlo s účinností od 1. ledna 2013 také k dílčí změně školského zákona, **pokud jde o povinnost vzájemné úhrady neinvestičních výdajů za tzv. „dojíždějící žáky“ základních škol mezi obcemi a povinnost vzájemné úhrady neinvestičních výdajů za děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, jimž jejich „domovská“ obec zajistí předškolní vzdělávání v mateřské škole zřizované jinou obcí.**

Vzhledem k tomu, že finanční prostředky, které dosud byly předmětem úhrady těchto neinvestičních výdajů, jsou z části v rámci podílu na sdílených daních směřovány přímo do rozpočtu obce, která zřizuje mateřskou nebo základní školu (od obcí, které své zřizovatelské povinnosti neplní podle počtu všech dětí nebo žáků bez ohledu na místo jejich trvalého pobytu), této obci již nemohlo být zachováno oprávnění vybírat tyto prostředky po domovské obci dítěte nebo žáka. **To znamená, že povinnost těchto vzájemných úhrad byla s účinností od 1. ledna 2013 zrušena.** Vzhledem k tomu, že skutečné jednotkové provozní výdaje se mezi jednotlivými obcemi či školami liší, je ponechána možnost dohody obcí na dalších prostředcích nad rámec podílu na sdílených daních.

V případě krajů je konstrukce podílu na výnosu daní odlišná a odráží postupný přechod kompetencí ze státu na kraje. Podíl jednotlivých krajů na výnosu daní byl stanoven převodem skutečných výdajů státu na převáděné kompetence. V první etapě od roku 2002 byly v rozpočtovém určení daní zohledněny zejména převody zřizovatelských kompetencí v oblasti školství (cca 2,4 tis. organizací), ale také v oblasti zdravotnictví, sociálních služeb, kultury nebo v oblasti správy a údržby silnic. To v té době odpovídalo podílu 3,1 % na sdílených daních. Ve druhé etapě od roku 2005 byly v rozpočtovém určení daní krajům zohledněny další převáděné kompetence. Jak zřizovatelské (opět jak v oblasti školských služeb, tak zejména sociálních služeb), tak také kompetence v oblasti výkonu některých agend. Od roku 2005 tak došlo k navýšení podílu krajů na sdílených daních na 8,92 % (s výjimkou let 2012-2015, kdy se podíl na DPH snížil nejprve na 8,29 % a následně na 7,86 %). Do výše podílu krajů na výnosu daní v této druhé etapě vstoupila mj. i kritéria počtu žáků ve školách zřizovaných jednotlivými kraji. K další úpravě podílu krajů na sdílených daních došlo od 1. 1. 2021 v souvislosti se zrušením tzv. „superhrubé mzdy“, kdy se tento podíl navýšil na 9,78 %³. Od 1. 1. 2024 pak byl podíl snížen na 9,76 %⁴.

² <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocety/hospodareni-uzemnich-rozpocetu/financovani-materskych-a-zakladnich-skol/2023/informace-o-vysi-prostredku-ktere-obce-ziskavaji-z-53867>

³ v případě obcí se navýšil podíl na sdílených daních z 23,58 % na 25,84 %

⁴ v případě obcí se snížil podíl na sdílených daních z 25,84 % na 24,92 %

9. Dopravní obslužnost

Školský zákon stanoví, že pokud vzdálenost spádové školy od místa trvalého pobytu žáka přesáhne 4 km, je kraj povinen zajistit dopravu do spádové školy a ze spádové školy.

Určujícím kritériem je tedy vždy vzdálenost spádové školy, tedy školy, v níž obec zajistila žákovi s místem trvalého pobytu na jejím území podmínky pro plnění povinné školní docházky některým z výše popsaných aktivních způsobů, od místa trvalého pobytu žáka. Naopak není rozhodující vzdálenost školy, v níž žák plní povinnou školní docházku, pokud se nejedná o jeho školu spádovou (ale o jinou školu, kterou v rámci svého práva volby školy zvolil pro žáka jeho zákonný zástupce).

Povinnost zajistit dopravu do a ze spádové mateřské nebo základní školy ukládá zákon **kraji**, nikoliv obci, a to s ohledem na to, že tato povinnost přesahuje organizační i finanční možnosti většiny obcí a zároveň navazuje na obecnou povinnost kraje zajistit základní dopravní obslužnost území kraje.

ČÁST DRUHÁ

ŠKOLSKÁ PRÁVNICKÁ OSOBA

Školská právnická osoba je jednou ze dvou právních forem využitelných při zřizování škol a školských zařízení obcemi, kraji a svazky obcí. Jedná se o právní formu, která byla speciálně a výlučně vytvořena pro oblast školství. **Výjimečnost školské právnické osoby daná jejím účelem umožnila již od počátku upravit její právní postavení se zvláštním ohledem na potřeby škol a školských zařízení.** V současné době je v rejstříku škol a školských zařízení zapsáno na 390 právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení v právní formě školské právnické osoby, a to všech zřizovatelů (veřejných a zejména neveřejných).

Vzhledem k tomu, že školská právnická osoba je institutem stále relativně novým, jsou dále podrobně popsány její základní rysy, pravidla jejího fungování a hospodaření.

1. Právní postavení školské právnické osoby

Školská právnická osoba je v souladu s § 124 školského zákona právnickou osobou zřízenou podle školského zákona, jejíž hlavní činností je poskytování vzdělávání podle vzdělávacích programů uvedených v § 3 a školských služeb podle školského zákona.

Činnost

je **tak u** tohoto typu právnické osoby vymezena jednoznačně a výslovně, je omezena pouze na uskutečňování vzdělávání a školských služeb (na rozdíl např. od příspěvkové organizace územního samosprávného celku, jíž lze do předmětu činnosti svěřit podstatně širší rozsah úkolů zřizovatele neziskového charakteru). Školská právnická osoba může (rovněž jako příspěvková organizace) vedle hlavní činnosti uskutečňovat i **doplňkovou** činnost, která však nesmí být na úkor hlavní činnosti.

Zřizovatelem školské právnické osoby může být

- MŠMT, kraj, obec nebo svazek obcí, nebo
- jiná právnická osoba (např. registrovaná církev, obchodní společnost) nebo fyzická osoba.

2. Zřízení a vznik, zrušení a zánik školské právnické osoby

Akt zřízení školské právnické osoby je oddělen od jejího vzniku. Ustanovení § 125 školského zákona stanoví, jakým právním jednáním a dokumentem se zřizuje školská právnická osoba – **zřizovací listinou** v případě jednoho zřizovatele (např. obce), nebo zřizovatelskou smlouvou, je-li více zřizovatelů. V § 125 odst. 3 školského zákona se stanovují povinné náležitosti zřizovací listiny nebo zřizovatelské smlouvy.

Školská právnická osoba **vzniká právní mocí zápisu do rejstříku školských právnických osob**, který je součástí školského rejstříku – blíže viz bod 7. Toto řešení umožňuje spojit řízení o zápisu školy a školského zařízení do rejstříku škol a školských zařízení a řízení o vzniku právnické osoby, která bude činnost této školy a školského zařízení vykonávat.

Okamžik zániku školské právnické osoby je v § 126 školského zákona **vázán na den právní moci jejího výmazu** z rejstříku školských právnických osob. Zániku školské právnické osoby předchází její zrušení, v případě veřejných zřizovatelů bez likvidace (práva a povinnosti školské právnické osoby přechází přímo ze zákona na zřizovatele – přejít ovšem nemůže výkon činnosti školy nebo školského zařízení).

Vedle obvyklých důvodů zrušení školské právnické osoby je v § 126 odst. 3 písm. d) školského zákona stanoveno, že ke zrušení školské právnické osoby dojde také dnem nabytí právní moci rozhodnutí o výmazu poslední školy nebo školského zařízení, jehož činnost školská právnická osoba vykonávala, ze školského rejstříku. Je tak znovu zohledněna výlučnost školské právnické osoby, která může právně existovat pouze v případě, že je oprávněna vykonávat svou hlavní činnost, tedy poskytovat vzdělávání nebo školské služby ve školách a školských zařízeních. **V okamžiku, kdy nebude ve školském rejstříku zapsána žádná škola nebo školské zařízení pro danou školskou právnickou osobu, pozbývá tato osoba smysl své právní existence.**

V § 124 odst. 4 školského zákona je odkaz na již neexistující obchodní zákoník. Obecnou právní úpravu vzniku a zániku právnické osoby upravuje v současné době občanský zákoník. Konkrétně vzniku se týkají § 122–131 a zániku § 181 a 182.

3. Působnost zřizovatele školské právnické osoby

Ustanovení § 129 školského zákona vymezuje působnost zřizovatele školské právnické osoby, přičemž s ohledem **na odlišnosti v právním postavení veřejného a neveřejného zřizovatele** je tato působnost vymezena pro obě kategorie zřizovatelů zvlášť.

V případě zřizovatelů neveřejných dochází k výraznému uvolnění vazby školské právnické osoby na svého zřizovatele (jako orgán „neveřejné“ školské právnické osoby se zavádí rada, která vykonává většinu kompetencí, které v případě veřejných školských právnických osob zůstávají zřizovateli).

V případě školských právnických osob zřízených veřejným zřizovatelem (například obcí či krajem) jsou úzké vazby na zřizovatele zachovány. Územní samosprávné celky (a zprostředkovaně i svazky obcí) totiž nesou primární zákonnou odpovědnost za zajištění vzdělávání a školských služeb na území České republiky. Za tímto účelem zřizují školy a školská zařízení (v právní formě příspěvkové organizace nebo ve formě školské právnické osoby), s tím že musejí mít reálné zákonné možnosti zasahovat do činnosti jimi zřízených právnických osob, ovlivňovat jejich právní existenci i skladbu vzdělávacích činností. Z tohoto důvodu v případě školských právnických osob zřizovaných veřejným zřizovatelem se **nevytváří rada** jako další orgán školské právnické osoby, který by přebíral kompetence zřizovatele (viz § 130 odst. 1 školského zákona).

Obec nebo kraj jako zřizovatel školské právnické osoby má tyto kompetence:

- vydává zřizovací listinu školské právnické osoby,
- rozhoduje o změnách zřizovací listiny školské právnické osoby,
- rozhoduje o sloučení, splynutí, rozdělení a zrušení školské právnické osoby,
- jmenuje a odvolává ředitele školské právnické osoby a stanoví jeho plat,
- jmenuje a odvolává třetinu členů školské rady, pokud se školská rada zřizuje,
- schvaluje rozpočet školské právnické osoby,
- schvaluje zlepšený výsledek hospodaření školské právnické osoby, a
- schvaluje vytvoření dalších peněžních fondů školské právnické osoby neuvedených v § 137 odst. 2 školského zákona a způsob hospodaření s nimi.

4. Statutární orgán školské právnické osoby

Statutárním orgánem školské právnické osoby, a to veřejného i neveřejného zřizovatele, je **ředitel**. Ředitel rozhoduje ve všech věcech školské právnické osoby, pokud zákon nesvěří rozhodování jinému orgánu.

Ředitele školské právnické osoby zřizované obcí nebo krajem jmenuje a odvolává zřizovatel, a to za podmínek a postupem stanoveným v § 166 školského zákona (blíže viz část čtvrtá bod 5).

5. Hospodaření školské právnické osoby a financování její činnosti

Ustanovením § 133 školského zákona jsou vymezeny základní zdroje příjmů školské právnické osoby:

- finanční prostředky ze státního rozpočtu; ke státnímu rozpočtu je finanční vztah školské právnické osoby zřizované obcí nebo krajem zprostředkován rozpočtem zřizovatele, s výjimkou poskytování finančních prostředků podle § 160 až 163 školského zákona, které jsou poskytovány školské právnické osobě krajským úřadem v přenesené působnosti přímo,
- finanční prostředky z rozpočtů územních samosprávných celků,
- příjmy z hlavní a doplňkové činnosti,
- finanční prostředky přijaté od zřizovatele,
- úplata za vzdělávání a školské služby,
- dotace na úhradu výdajů, které jsou nebo mají být kryty z rozpočtu Evropské unie, včetně stanoveného podílu státního rozpočtu na financování těchto výdajů,
- dotace na úhradu výdajů podle mezinárodních smluv, na základě kterých jsou České republice svěřeny peněžní prostředky z finančního mechanismu Evropského hospodářského prostoru, z finančního mechanismu Norska a programu švýcarsko-české spolupráce,
- dary a dědictví,
- případné další zdroje.

Zde je namístě zopakovat a zdůraznit, **že rozsah a způsob poskytování finančních prostředků ze státního rozpočtu na činnost škol a školských zařízení je stanoven zejména v § 160 až 163 školského zákona a je určen v závislosti na druhu zřizovatele, nikoliv podle právní formy, v níž je škola nebo školské zařízení zřízena**. Školská právnická osoba zřizovaná obcí nebo krajem podle školského zákona má nárok na poskytování finančních prostředků ze státního rozpočtu na činnost škol a školských zařízení ve stejném rozsahu a za stejných podmínek, jako by měla příspěvková organizace téhož zřizovatele. Rozdíl není ani v přístupu k nenárokovým dotacím z výzev Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Školský zákon také pamatuje na situace, kdy se **finanční prostředky z dotací** na úhradu výdajů, které jsou nebo mají být kryty **z rozpočtu Evropské unie**, včetně stanoveného podílu státního rozpočtu na financování těchto výdajů, a finanční prostředky z dotací na úhradu výdajů podle mezinárodních smluv, na základě kterých jsou České republice svěřeny peněžní prostředky z finančního mechanismu Evropského hospodářského prostoru, z finančního mechanismu Norska a programu švýcarsko-české spolupráce, **nespotřebují do konce kalendářního roku**. Pak se převádějí **do rezervního fondu** jako zdroj financování v následujících letech a mohou být použity pouze na stanovený účel.

Školský zákon v § 140 také stanoví, jaký majetek školská právnická osoba používá pro svou činnost.

V zásadě se může jednat pouze

- majetek ve vlastnictví školské právnické osoby a
- majetek jiných vlastníků (zřizovatele nebo jiných osob), který školská právnická osoba využívá na základě nájmu nebo výpůjčky.

Školský zákon tedy neupravuje žádný zvláštní užívací titul ve vztahu k majetku zřizovatele, který bude užívat ke své činnosti školská právnická osoba. To znamená, že **případné užívací právo školské právnické osoby k majetku zřizovatele je nutné založit standardními užívacími instituty soukromého práva, tedy formou výpůjčky nebo nájmu** (blíže viz část čtvrtá bod 6). Jedná se o další odlišnost od příspěvkové organizace, kde zákon č. 250/2000 Sb. upravuje zvláštní institut tzv. svěření majetku zřizovatele do správy příspěvkové organizace.

Ustanovení § 134 školského zákona upravuje pravidla hospodaření **v hlavní činnosti** školské právnické osoby a nakládání s majetkem s ohledem na neziskový charakter této právnické osoby. Hospodaření školské právnické osoby v hlavní činnosti se řídí jejím **rozpočtem**, který schvaluje zřizovatel. Příjmy získané hlavní činností školské právnické osoby lze použít pouze na tuto hlavní činnost.

Školská právnická osoba tvoří **výsledek hospodaření** sloučením výsledku hospodaření z hlavní činnosti a zisku z doplňkové činnosti po zdanění; výsledek hospodaření se tvoří po vypořádání finančních prostředků státního rozpočtu. Školská právnická osoba používá zlepšený výsledek hospodaření přednostně k úhradě případné ztráty z hlavní činnosti z minulých let a dále z něj tvoří peněžní fondy.

Pravidla pro financování a hospodaření školských právnických osob jsou stanovena tak, aby **minimalizovala rizika nevhodného použití prostředků**, které jsou vynakládány na školství z veřejných zdrojů. Z hospodářských aktivit školské právnické osoby zřizované obcí nebo krajem jsou zákonem vyloučeny ty činnosti, které jsou z hlediska efektivního využití veřejných prostředků vynakládaných na školství výrazně a nepřiměřeně rizikové, tj.

- přijímat a poskytovat zápůjčky bez předchozího souhlasu zřizovatele s výjimkou poskytování zápůjček z fondu kulturních a sociálních potřeb, sjednávat úvěry a směnečně se zavazovat,
- uzavírat smlouvy o koupi najaté věci bez předchozího souhlasu zřizovatele,
- nakupovat nebo bez předchozího souhlasu zřizovatele přijímat jako protihodnotu za své pohledávky vůči jiným osobám akcie či jiné cenné papíry, nebo
- poskytovat dary, s výjimkou darů poskytovaných z fondu kulturních a sociálních potřeb nebo jiného peněžního fondu zřízeného pro sociální účely, prospěchových stipendií podle § 30 odst. 5 a ocenění podle § 31 odst. 1 školského zákona.

Školská právnická osoba podle § 137 a 138 školského zákona vytváří **peněžní fondy** ze zákonem uvedených zdrojů a může je použít výhradně pro zákonem stanovené účely. Struktura fondů je však oproti příspěvkovým organizacím zjednodušená. **Školská právnická osoba zřizovaná obcí, krajem nebo dobrovolným svazkem obcí vytváří vždy rezervní fond, investiční fond a fond kulturních a sociálních potřeb.** Pravidla pro naplňování a používání rezervního fondu a investičního fondu jsou stanovena poměrně volně. Při nakládání s fondem kulturních a sociálních potřeb se postupuje podle vyhlášky č. 114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb, ve znění pozdějších předpisů.

Rezervní fond slouží přednostně k úhradě ztráty z hlavní činnosti z minulých let a dále k podpoře a zkvalitnění hlavní činnosti. To neplatí pro prostředky z dotací na úhradu výdajů, které jsou nebo mají být kryty z rozpočtu Evropské unie, včetně stanoveného podílu státního rozpočtu na financování těchto výdajů, a pro prostředky z dotací na úhradu výdajů podle mezinárodních smluv, na základě kterých jsou České republice svěřeny peněžní prostředky z finančního mechanismu Evropského hospodářského prostoru, z finančního mechanismu Norska a programu švýcarsko-české spolupráce. Tyto prostředky se sledují v rezervním fondu odděleně a podle stavu k 31. 12. roku, v němž bylo ukončeno financování projektu, se provede finanční vypořádání vztahů se státním rozpočtem.

V rámci účetních jednotek se školská právnická osoba řadí mezi jiné právnické osoby, jejichž hlavním předmětem činnosti není podnikání. Školská právnická osoba vede účetnictví dle § 1 odst. 2 a § 9 zákona č. 563/1991 Sb. a vyhlášky č. 504/2002 Sb. v plném rozsahu (blíže viz část čtvrtá, bod 7.3).

To znamená, že školské právnické osoby používají jednodušší účetní osnovu, než jakou jsou povinny používat příspěvkové organizace, které patří mezi tzv. vybrané účetní jednotky.

6. Doplnková činnost

V souladu s § 135 školského zákona **může školská právnická osoba vedle své hlavní činnosti, pro niž byla zřízena, provozovat i doplňkovou** (převážně podnikatelskou) **činnost** za podmínek stanovených předpisy upravujícími podnikání a za podmínky neomezení vlastní hlavní činnosti, k jejímuž zkvalitnění svými výnosy doplňková činnost přispívá. Ustanovení vymezuje zásady, za nichž je možno doplňkovou činnost provádět.

Školská právnická osoba zřizovaná obcí nebo krajem může doplňkovou činnost vykonávat pouze v případě, že zřizovatel výslovně stanovil ve **zřizovací listině** její předmět, podmínky a rozsah. Tyto skutečnosti lze samozřejmě měnit i v průběhu právní existence školské právnické osoby, a to formou změny ve zřizovací listině nebo vydáním nové zřizovací listiny.

Základní **definicí a podmínkou výkonu** doplňkové činnosti školskou právnickou osobou je skutečnost, že doplňková činnost musí:

- navazovat na hlavní činnost školské právnické osoby nebo
- umožnit účelnější využití odbornosti zaměstnanců školské právnické osoby a jejího majetku.

Doplňková činnost dále nesmí omezovat hlavní činnost školské právnické osoby nebo ohrožovat její kvalitu, rozsah a dostupnost.

Předmět doplňkové činnosti školské právnické osoby se také zapisuje do rejstříku školských právnických osob v souladu s § 154 odst. 1 písm. e) školského zákona.

Školská právnická osoba vždy **účtuje odděleně** o hlavní činnosti a činnosti doplňkové.

Vzhledem k tomu, že doplňková činnost má sloužit mimo jiné k účelnějšímu využití odbornosti zaměstnanců školské právnické osoby a jejího majetku, **není možné připustit, aby doplňková činnost byla dlouhodobě ztrátová**. Z tohoto důvodu je výslovně stanoveno, že je-li výsledkem hospodaření doplňkové činnosti ke konci kalendářního roku ztráta, je školská právnická osoba povinna zajistit, aby tato ztráta byla do konce následujícího kalendářního roku vyrovnána, nebo učinit opatření k ukončení doplňkové činnosti tak, aby v ní nebylo po skončení následujícího kalendářního roku pokračováno.

7. Školský rejstřík

Školský rejstřík je ustanovením § 141 školského zákona charakterizován jako veřejný seznam. Člení se na **rejstřík škola školských zařízení a rejstřík školských právnických osob**.

Školský zákon vymezuje právní účinky zápisu školy a školského zařízení **do rejstříku škol a školských zařízení**. Okamžikem zápisu vznikají právnické osobě, která vykonává činnost školy nebo školského zařízení, zákonem stanovená práva, a to právo poskytovat vzdělávání a školské služby podle tohoto zákona, vydávat státem garantované doklady o poskytnutém vzdělání a nárok na přidělování finančních prostředků ze státního rozpočtu nebo z rozpočtu územního samosprávného celku, a to za podmínek stanovených školským zákonem, a to pouze v rozsahu zápisu do rejstříku škol a školských zařízení (viz § 142 školského zákona). Kompetence při vedení rejstříku škol a školských zařízení jsou rozděleny mezi Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a krajské úřady.

Rejstřík školských právnických osob naproti tomu vede výlučně Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. K právní moci zápisu do tohoto rejstříku se váže vznik školské právnické osoby. **Zápis do rejstříku školských právnických osob (a výmaz z tohoto rejstříku) má tedy konstitutivní účinky z hlediska právní existence školské právnické osoby.** Rejstřík školských právnických osob je postaven na zásadě publicity, což znamená, že skutečnosti zapsané v rejstříku školských právnických osob jsou účinné vůči každému ode dne, ke kterému byl zápis proveden, a zároveň každý bude mít možnost se s údaji zapsanými v tomto rejstříku seznámit.

V rejstříku školských právnických osob jsou vedeny pouze údaje, které se týkají školské právnické osoby jako právnické osoby, tedy nikoliv údaje týkající se škol a školských zařízení, jejichž činnost tato osoba vykonává. Tyto školy a školská zařízení jsou vedeny společně s ostatními v rejstříku škol a školských zařízení. **Nezavádí se tedy dvojí rejstřík, ale dvě části jednoho rejstříku se zcela odlišným účelem.**

ČÁST TŘETÍ

SROVNÁNÍ ŠKOLSKÉ PRÁVNICKÉ OSOBY A PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE

Zatímco školská právnická osoba je stále institutem relativně novým, příspěvková organizace je v praxi již zavedenou právní formou používanou obcemi i kraji k zajištění řady úkolů a činností v jejich samostatné působnosti. Na tomto místě tedy nebude uveden popis fungování a hospodaření příspěvkové organizace, ale **podrobné srovnání** školské právnické osoby veřejného zřizovatele a příspěvkové organizace jako dvou rovnocenných alternativ pro oblast obecního a krajského školství.

Společné znaky:

- Obě výše uvedené právní formy se zřizují jako **neziskové**.
- O zřízení, změně či zániku právnických osob v obou právních formách rozhoduje **zřizovatel**.
- Školská právnická osoba zřizovaná obcí nebo krajem odměňuje stejně jako většina příspěvkových organizací své zaměstnance **platem** (§ 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů).
- Finanční prostředky státního rozpočtu poskytované z rozpočtové kapitoly MŠMT na činnost škol a školských zařízení podle § 161 a 163 školského zákona jsou oběma právnickým osobám poskytovány za **stejných podmínek, stejným způsobem a ve stejném rozsahu**.
- Ostatní finanční prostředky státního rozpočtu se oběma právnickým osobám poskytují **prostřednictvím rozpočtu zřizovatele**.
- Obě právní formy mají stejný způsob **zdanění** v oblasti daně z příjmů právnických osob.
- V obou právních formách zajišťuje zřizovatel ty výdaje právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení, které nejsou hrazeny ze státního rozpočtu či jiných zdrojů (v zásadě se jedná o **provozní a investiční prostředky**).

Základní odlišnosti:

- Školskou právnickou osobu mohou zřídit společně dvě a více obcí, obec společně s krajem, obec společně se svazkem obcí apod. Umožňuje tak **nové formy spolupráce** veřejných zřizovatelů při zřizování škol a školských zařízení. Takováto forma spolupráce však s sebou přináší potřebu určit, která ze smluvních stran bude vykonávat působnost zřizovatele podle školského zákona (např. prostředníkem finančního vztahu ke státnímu rozpočtu podle § 133 odst. 3 nemůže být více zřizovatelů najednou).
- Školská právnická osoba má zákonem jasně definovanou **hlavní činnost** (poskytování vzdělávání podle vzdělávacích programů uvedených v § 3 školského zákona a školských služeb). Ve zřizovací listině příspěvkové organizace je naopak třeba dbát na jednoznačné vymezení hlavního účelu a tomu odpovídajícího předmětu činnosti, jelikož zákon č. 250/2000 Sb. ji konkrétně nestanoví.
- Příspěvková organizace **vzniká** dnem určeným zřizovatelem v rozhodnutí o zřízení. Školská právnická osoba vzniká dnem zápisu do rejstříku školských právnických osob.
- Zřizovatel příspěvkové organizace je povinen **zapsat** nově vzniklou příspěvkovou organizaci do obchodního rejstříku (stejně tak se zapisují všechny změny příspěvkové organizace). Každý tento zápis je zpoplatněn. V případě školské právnické osoby se uplatní pouze zápis do rejstříku školských právnických osob, který má konstitutivní účinky a není zpoplatněn.

- Příspěvková organizace, která vykonává činnost školy nebo školského zařízení, se tedy zapisuje na základě **dvou samostatných řízení** jak do obchodního rejstříku, tak do rejstříku škol a školských zařízení. Školská právnická osoba se zapisuje **na základě jedné žádosti** jak do rejstříku škol a školských zařízení, tak do rejstříku školských právnických osob.
- Školské právnické osobě přiděluje IČO Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v rámci řízení o zápisu školské právnické osoby do rejstříku školských právnických osob. Příspěvkové organizaci přiděluje IČO zřizovatel. Zřizovatel školské právnické osoby dále nemusí oznamovat vznik nové právnické osoby příslušnému daňovému orgánu ani Ústřednímu věstníku.
- Zřizovací listina příspěvkové organizace musí obsahovat jak **vymezení a rozsah majetku**, který jí zřizovatel svěřuje do správy, tak **podrobné vymezení práv a povinností** při správě tohoto majetku. Ve zřizovací listině (zřizovatelské smlouvě) školské právnické osoby stačí uvést způsob majetkového zajištění činnosti této právnické osoby. V případě školské právnické osoby se uplatní pouze **standardní majetkoprávní vztahy** (vlastnické právo nebo užívací právo ve formě nájmu či výpůjčky).
- V případě školské právnické osoby jsou školským zákonem (zejména § 129) jednoznačně vymezeny **kompetence zřizovatele** vůči jím zřizované právnické osobě. V případě příspěvkové organizace musí být tyto vzájemné vazby dovozovány z celého zákona č. 250/2000 Sb.
- Školská právnická osoba má v § 137 školského zákona definovány pouze **tři povinné peněžní fondy** – rezervní fond, investiční fond, fond kulturních a sociálních potřeb, přičemž pravidla pro naplňování a používání rezervního fondu a investičního fondu jsou stanovena velmi volně, aby umožňovala školské právnické osobě potřebnou flexibilitu. Ostatní fondy může tvořit, pokud jí to povolí zřizovatel. Peněžní fondy příspěvkové organizace jsou v § 29 zákona č. 250/2000 Sb. vymezeny přísněji a taxativně a zahrnují navíc ještě fond odměn.
- Školská právnická osoba používá **jednodušší účetní osnovu**, neboť vede účetnictví v souladu s vyhláškou č. 504/2002 Sb. Příspěvková organizace patří mezi tzv. vybrané účetní jednotky a vede účetnictví podle vyhlášky č. 410/2009 Sb. a předává pravidelně údaje o svém hospodaření do centrálního systému účetních informací státu podle vyhlášky č. 383/2009 Sb., o účetních záznamech v technické formě vybraných účetních jednotek a jejich předávání do centrálního systému účetních informací státu a o požadavcích na technické a smíšené formy účetních záznamů (technická vyhláška o účetních záznamech), ve znění pozdějších předpisů.
Pravidla stanovená vyhláškou č. 504/2002 Sb. jsou v porovnání s ustanoveními vyhlášky č. 410/2009 Sb., dle které postupují příspěvkové organizace zřizované územními samosprávnými celky a další vybrané účetní jednotky, volněji stanovena, neboť např. směrná účtová osnova je vyhláškou č. 504/2002 Sb. dána v členění pouze na účtové skupiny. Sestavení jednotlivých syntetických účtů je potom v kompetenci každé účetní jednotky.

Na základě vymezení těchto společných znaků a odlišností lze konstatovat, že právní forma školské právnické osoby je z hlediska jejího vzniku či změn pro zřizovatele výhodnější, zejména vzhledem k menší časové náročnosti jednotlivých kroků, které musí zřizovatel v souvislosti se vznikem či změnami právnické osoby zajišťovat.

Stejně tak pravidla pro hospodaření a další fungování školské právnické osoby jsou formulována tak, aby lépe vyhovovala školským potřebám a prostředí; lze říci, že školská právnická osoba se poučila z problémů a nedostatků příspěvkové organizace.

ČÁST ČTVRTÁ

ORGANIZAČNÍ A EKONOMICKÉ NÁLEŽITOSTI PŘEVODU ČINNOSTI ŠKOLY Z PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE NA ŠKOLSKOU PRÁVNICKOU OSOBU

1. Vymezení výchozí situace

Při popisu návaznosti jednotlivých kroků ke vzniku školské právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení zřizované obcí nebo krajem je žádoucí nejdříve vycházet z nejjednoduššího myslitelného případu:

- obec nebo kraj zřizuje školu ve formě příspěvkové organizace; typickým příkladem je mateřská, základní nebo střední škola, v úvahu však přicházejí i činnosti ostatních druhů škol a školských zařízení.
- účelem je zřídit školskou právnickou osobu, na kterou bude **od 1. ledna 202X** převedena činnost školy z rušené příspěvkové organizace.

Na tomto místě není potřeba zabývat se motivy takového postupu, pozornost se tedy zaměřuje na kroky, které jsou formalizované, musí splňovat předepsané náležitosti a mají konkrétní právní nebo ekonomické důsledky.

Ve výše uvedeném modelovém případě se předpokládá, že činnost školy byla jedinou činností příspěvkové organizace, a proto je součástí celého procesu také zrušení příspěvkové organizace. Poněvadž činnost školy a řada souvisejících práv a povinností (např. pracovněprávní vztahy) bude na školskou právnickou osobu přecházet přímo ze zanikající příspěvkové organizace, je nezbytné, aby mezi zánikem příspěvkové organizace a vznikem školské právnické osoby nebyla žádná časová prodleva. **Obě skutečnosti tedy na sebe musejí bezprostředně navazovat.**

Datum převodu činnosti školy a souvisejících organizačních změn je v daném příkladu stanoveno na **přelom kalendářního roku** z praktických důvodů, neboť zejména z **účetního a ekonomického pohledu je převod k tomuto datu nejsnáze realizovatelný.**

2. Rozhodnutí zřizovatele o převodu činnosti školy

Smyslem „převedení“ školy je při současném zániku příspěvkové organizace a vzniku školské právnické osoby **zachovat existenci školy jako činnosti zapsané ve školském rejstříku a docílit kontinuity v poskytování vzdělávání a v pracovněprávních vztazích pedagogických pracovníků i dalších zaměstnanců.**

Z hlediska **školského rejstříku** musí být dosaženo stavu, kdy u dosavadní již zapsané školy (je identifikovatelná pomocí jedinečného resortního identifikátoru) **dojde ke změně v údajích o právnické osobě vykonávající činnost školy** (§ 144 odst. 1 písm. b) a c) školského zákona).

Z pohledu pracovního práva je zase žádoucí uplatnit § 338 odst. 2 a § 340 zákoníku práce.

V obou případech musí být dán zřejmý projev zřizovatele školy k tomu, aby takové důsledky nastaly. Proto zřizovatel ve svých usneseních výslovně uvede, že **k určitému datu přejde činnost konkrétní školy** (identifikované odkazem na zápis ve školském rejstříku a resortní identifikátor) vykonávané dosud příspěvkovou organizací na školskou právnickou osobu.

3. Přechod pracovněprávních vztahů

V souladu s § 338 odst. 2 zákoníku práce dochází-li k převodu činnosti zaměstnavatele nebo její části, **přecházejí práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů v plném rozsahu na přejímajícího zaměstnavatele.**

Ustanovení § 338 odst. 2 zákoníku práce stanovuje jako přímý důsledek převodu činnosti zaměstnavatele na jiného zaměstnavatele změnu v subjektu pracovněprávních vztahů a přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů na nového zaměstnavatele. **Pracovněprávní vztahy tudíž zůstávají zachovány, pouze se změní osoba zaměstnavatele.** To je výhodné z hlediska nižší administrativní náročnosti, vyšší právní jistoty zaměstnanců a nižších finančních nákladů. Převedení činností zaměstnavatele a související přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů totiž **není výpovědním důvodem, a proto pracovní poměry zaměstnanců nadále trvají.** Přechod zaměstnanců k novému zaměstnavateli se potom neřeší prostřednictvím výpovědi a nových pracovních smluv, ale dochází k němu automaticky.

Před přechodem práv a povinností z pracovněprávních vztahů musí příspěvková organizace splnit informační povinnost podle § 339 zákoníku práce vůči odborové organizaci a radě zaměstnanců, případně dotčeným zaměstnancům.

Podle speciálních ustanovení § 338 až 339 zákoníku práce se postupuje i tehdy, dochází-li při převodu činností původního zaměstnavatele současně k jeho zrušení.

Zákoník práce neupravuje zvláštní postup u zaměstnanců, kteří s přechodem pracovněprávních vztahů nesouhlasí. **Nesouhlas** zaměstnance zde není zvláštním důvodem ukončení pracovněprávního vztahu, při kterém by zaměstnanci náleželo odstupné. Nesouhlasí-li zaměstnanec s přechodem práv a povinností z pracovněprávních vztahů na jiného zaměstnavatele, je oprávněn dát výpověď podle obecného ustanovení § 50 odst. 3 zákoníku práce.

V souvislosti s přechodem pracovněprávních vztahů na jiného zaměstnavatele může být uskutečněno také **přemístění zaměstnavatele**. To však **nelze** s přechodem pracovněprávních vztahů **směšovat**, a je proto nutné posuzovat je samostatně bez ohledu na to, zda došlo k přechodu pracovněprávních vztahů, potažmo v jaké časové souvislosti s přechodem k přemístění došlo. Vzhledem k tomu, že **přeložit zaměstnance k výkonu práce do jiného místa, než bylo sjednáno v pracovní smlouvě**, je podle § 43 odst. 1 zákoníku práce možné výhradně s jeho souhlasem, je přemístění zaměstnavatele v § 52 písm. b) upraveno jako výpovědní důvod, při kterém náleží zaměstnanci v souladu s § 67 odstupné.

4. Ředitel školy

Zvláštní pozornost zasluhuje vedoucí pracovní místo ředitele školy. I on je sice zaměstnancem příspěvkové organizace, jeho pracovněprávní vztah je však založen či změněn jmenováním, a vztahují se na něj tak speciální pravidla upravená v § 166 školského zákona. Na § 166 školského zákona odkazuje také úprava jmenování a odvolání ředitele školské právnické osoby zřizované svazkem obcí v § 131 odst. 2 školského zákona.

Ředitele školy zřizované obcí nebo krajem je **zřizovatel oprávněn odvolat z vedoucího pracovního místa pouze z důvodů taxativně stanovených** v § 166 odst. 4 a 5 školského zákona. Není-li naplněn žádný se zákonem stanovených důvodů, nelze ředitele odvolat.

Funkce ředitele školy je prvotně svázána s právníckou osobou vykonávající činnost školy a teprve druhotně s činností školy. Ustanovení § 166 odst. 1 školského zákona tak odvozuje vedoucí pracovní místo ředitele škol a školských zařízení od funkce ředitele právnícké osoby vykonávající jejich činnost.

Při převodu činnosti školy z příspěvkové organizace na školskou právnickou osobu zůstává zachována jak činnost školy, tak související soubor pracovněprávních vztahů, z hlediska školy však zaniká funkce ředitele právnické osoby, která vykonává její činnost (funkce zůstane svázána s původní příspěvkovou organizací a spolu s ní v případě jejího zrušení také zanikne). **Je tedy naplněn důvod odvolání ředitele školy z vedoucího pracovního místa podle § 166 odst. 4 písm. d) školského zákona a ředitel školy musí být odvolán.**

V této souvislosti je nezbytné zastavit se u určitých specifik spojených s výkonem práce na vedoucím pracovním místě ředitele školy nebo školského zařízení zřizované obcí nebo krajem. Ustanovení § 166 odst. 2 školského zákona stanoví, že ředitele školské právnické osoby zřizované krajem, obcí nebo svazkem obcí, ředitele příspěvkové organizace **jmenuje na vedoucí pracovní místo zřizovatel na základě jím vyhlášeného konkursního řízení.**

S účinností od 1. května 2015 došlo k zákonnému „překlopení“ dosavadních pracovních poměrů ředitelů škol a školských zařízení na dobu určitou na pracovní poměry na dobu neurčitou. **To znamená, že byt zákon i nadále fakticky pracuje s tzv. šestiletým obdobím (viz dále), jmenováním na vedoucí pracovní místo ředitele školy nebo školského zařízení však vzniká pracovní poměr na dobu neurčitou.** V případě odvolání ředitele školy nebo školského zařízení z funkce a vzdání se této funkce je pak aktivován postup podle § 73a zákoníku práce.

Zachována naopak zůstává zásada, že zřizovatel jmenuje ředitele školy nebo školského zařízení na vedoucí pracovní místo **na základě jím vyhlášeného konkursního řízení.** To znamená, že se jako zákonná podmínka pro jmenování ředitele školy nebo školského zařízení i nadále stanoví fakt, že na toto vedoucí pracovní místo bylo zřizovatelem vyhlášeno konkursní řízení, a toto konkursní řízení v praxi proběhlo.

Podstatné je, že výsledky konkursního řízení mají pro zřizovatele vždy pouze **doporučující povahu** (zřizovatel nejmenuje ředitele školy nebo školského zařízení na základě „výsledků“ konkursního řízení). Zřizovatel tak není doporučením konkursní komise vázán a může do funkce jmenovat kohokoliv, kdo se jím vyhlášeného konkursního řízení účastnil (pokud samozřejmě splňuje zákonné předpoklady pro výkon dané funkce).

Ustanovení § 166 odst. 3 školského zákona dále stanoví, že v období od začátku šestého měsíce do konce čtvrtého měsíce před uplynutím období 6 let výkonu práce na pracovním místě ředitele školy nebo školského zařízení (tzv. šestileté období), **může zřizovatel vyhlásit konkurs na ředitele školy nebo školského zařízení pro další období.** Zřizovatel vyhlásí konkurs vždy, obdrží-li před začátkem lhůty pro vyhlášení konkursu návrh na jeho vyhlášení od České školní inspekce nebo školské rady.

Pokud škola nebo školské zařízení v právní formě příspěvkové organizace nebo školské právnické osoby zřizované obcí, krajem nebo dobrovolným svazkem obcí nemá ředitele, může zřizovatel jmenovat ředitele školy na vedoucí pracovní místo bez konkursního řízení na dobu určitou do doby jmenování ředitele na základě jím vyhlášeného konkursního řízení. Zřizovatel vyhlásí konkursní řízení bez zbytečného odkladu.

Pokud řediteli školy nebo školského zařízení v právní formě příspěvkové organizace nebo školské právnické osoby zřizované obcí, krajem nebo dobrovolným svazkem obcí ve výkonu činnosti brání překážka v práci dlouhodobého charakteru, zejména uvolnění k výkonu veřejné funkce nebo rodičovská dovolená, může zřizovatel na základě jím vyhlášeného konkursního řízení jmenovat ředitele školy na vedoucí pracovní místo na dobu určitou po dobu překážky v práci ředitele, nejdéle však na 6 let; stejnou osobu je možné jmenovat opakovaně. Do doby jmenování ředitele podle předchozí věty může zřizovatel jmenovat ředitele školy na vedoucí pracovní místo bez konkursního řízení.

S výše uvedeným také souvisí, který orgán zřizovatele v případě obcí a krajů je příslušný k rozhodnutí, zda na konkrétní vedoucí pracovní místo ředitele školy nebo školského zařízení bude vyhlášen konkurs či nikoliv, resp. k rozhodnutí o jeho samotném vyhlášení. V souladu s § 102 odst. 2 písm. b) obecního zřízení se jedná o **vyhrazenou působnost rady obce.** V obcích, kde se rada nezřizuje, bude v této věci rozhodovat starosta, avšak protože v tomto případě se již nejedná o jemu vyhrazenou pravomoc, může si úkoly zřizovatele vyhradit ad hoc nebo obecně zastupitelstvo obce. V případě krajů se jedná o **vyhrazenou působnost rady kraje** podle § 59 odst. 1 písm. i) krajského zřízení.

Zákon samozřejmě nevylučuje, aby se do vyhlášeného konkursního řízení přihlásil i stávající ředitel školy nebo školského zařízení. Ze způsobu, jakým je zákon formulován, je však nezbytné dojít k závěru, že i pokud by se

zřizovatel na základě konkursního řízení rozhodl, že chce, aby stávající ředitel školy nebo školského zařízení setrval ve své funkci, **musí dojít k jeho novému jmenování na vedoucí pracovní místo.**

Zákon počítá s **automatickým zahájením dalšího šestiletého období**, pokud nedojde k vyhlášení konkursu v daném časovém rozpětí.

5. Majetkové zajištění činnosti vznikající školské právnické osoby

5.1. Obecně k převedení majetku z dispozice příspěvkové organizace do dispozice školské právnické osoby

Nezbytnou náležitostí činnosti školské právnické osoby je její **majetkové zajištění**, které se také vymezuje ve zřizovací listině v souladu s § 125 odst. 3 písm. f) školského zákona. Zřizovatel proto již při zřízení školské právnické osoby musí mít jistotu, že okamžikem vzniku školské právnické osoby bude vytvořeno odpovídající materiální zázemí pro její činnost. Prvním krokem je **převod majetku** z dispozice dosavadní příspěvkové organizace vykonávající činnost školy do dispozice školské právnické osoby.

Vzhledem k tomu, že činnost školy se převádí na právnickou osobu stejného zřizovatele, měl by majetek využívaný pro činnost školy, který je ve vlastnictví zřizovatele a je svěřen příspěvkové organizaci do správy, přejít v souvislosti se zrušením příspěvkové organizace **nejprve zpět do užívání zřizovatele**. Obdobně majetek ve vlastnictví příspěvkové organizace by měl přejít do vlastnictví zřizovatele. V rozhodnutí (usnesení zastupitelstva obce nebo kraje) o zrušení příspěvkové organizace tedy bude stanoveno, že v souladu s § 27 odst. 9 zákona č. 250/2000 Sb. **dnem zániku organizace přechází jí svěřený majetek zpět do dispozice zřizovatele a majetek v jejím vlastnictví se stává majetkem zřizovatele.**

Vzhledem k tomu, že školská právnická osoba v souladu s § 140 školského zákona užívá ke své činnosti **vlastní majetek, či majetek vypůjčený nebo pronajatý od zřizovatele nebo jiné osoby** (blíže viz část druhá bod 5), lze převod užívacího nebo vlastnického práva k tomuto majetku ze zřizovatele na školskou právnickou osobu učinit více způsoby.

Základní způsobem **dočasného převodu užívacího práva na školskou právnickou osobu** je smlouva o výpůjčce (nájmu) uzavřená mezi zřizovatelem a školskou právnickou osobou.

Základní způsoby převodu vlastnického práva:

- darovací smlouva mezi zřizovatelem a školskou právnickou osobou,
- kupní smlouva mezi zřizovatelem a školskou právnickou osobou.

K dispozicím s nemovitým majetkem je nutné upozornit též na ustanovení § 39 obecního zřízení, které ukládá obci zveřejnit záměr obce prodat, směnit, darovat, pronajmout, propachtovat nebo vypůjčit hmotnou nemovitou věc nebo právo stavby anebo je přenechat jako výprosu a záměr obce smluvně zřídit právo stavby k pozemku ve vlastnictví obce, a to po dobu nejméně 15 dnů před rozhodnutím v příslušném orgánu obce vyvěšením na úřední desce obecního úřadu, aby se k němu mohli zájemci vyjádřit a předložit své nabídky. Nesplnění této povinnosti působí absolutní neplatnost právního jednání. Obdobná úprava je obsažena v případě krajů v § 18 krajského zřízení, které stanovuje lhůtu na nejméně 30 dnů.

Převod vlastnického práva na školskou právnickou osobu (darem nebo na základě kupní smlouvy) nemusí být žádoucí z hlediska hospodárnosti nakládání s majetkem obce nebo kraje.

V případě převodu pouze užívacího práva je potom pro daný účel praktičtější smlouva o výpůjčce, neboť na rozdíl od nájemní smlouvy je bezúplatná a nevytváří zpětný tok finančních prostředků (ke kterému by došlo v případě, kdy by školská právnická osoba hradila nájemné z provozních prostředků, jež, jak bude popsáno níže, budou zpravidla pocházet z příspěvků zřizovatele).

Proto je dále věnována pozornost **výpůjčce majetku školské právnické osobě**.

5.2. Bezprostřední převedení majetku zřizovatele do užívání školské právnické osobě

Školská právnická osoba vzniká dnem zápisu do rejstříku školských právnických osob. Aby mohla školská právnická osoba majetek využívat **v okamžiku zahájení činnosti školy (tj. po převodu činnosti školy z příspěvkové organizace na školskou právnickou osobu)**, je potřeba uzavřít smlouvy o nájmu nebo výpůjčce **nejpozději** v tento den.

Teoreticky je možné, aby ředitel školské právnické osoby jako její statutární orgán podepsal smlouvy o nájmu nebo výpůjčce **až 1. ledna 202x a smlouvy v tentýž den nabyly účinnosti**. Zároveň je však nutné pamatovat na povinnost předložit orgánu, který vede rejstřík škol a školských zařízení, doklad osvědčující vlastnické nebo užívací právo školské právnické osoby k prostorám, kde bude uskutečňováno vzdělávání (jedná se o náležitost žádosti

o změnu v údajích podle § 144 odst. 1 písm. b) stanovenou v § 147 odst. 1 písm. g) a § 147 odst. 2 školského zákona). Doklad (smlouva o nájmu nebo výpůjčce) musí být předložen „nejpozději do dne zahájení činnosti školy“, což je v daném případě 1. leden 202x.

6. Financování činnosti školské právnické osoby

V souladu s § 180 odst. 1, resp. § 182 odst. 1 školského zákona **obec, resp. kraj zajišťuje výdaje** právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení, které zřizuje, s výjimkou výdajů hrazených z finančních prostředků státního rozpočtu přidělovaných podle § 161 odst. 3 a 4, § 161a odst. 2, § 161b odst. 2, § 161c odst. 6 školského zákona a z jiných zdrojů (blíže viz část první body 7 a 8 tohoto materiálu).

6.1. Zdroje úhrady výdajů na činnost školské právnické osoby a svazku obcí

Školský zákon stanovuje tyto **základní zdroje příjmů** právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení:

- Finanční prostředky poskytované **ze státního rozpočtu** podle § 160 až 162 školského zákona (praxí označované jako „přímé náklady na vzdělávání“), § 163 školského zákona, popřípadě též ve výzvách podle obecného § 14 a násl. zákona č. 218/2000 Sb.
- Finanční prostředky přijaté **od zřizovatele**. Vzhledem k obecné povinnosti obcí a krajů zajišťovat výdaje právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení, které zřizují, je zřejmé, že právě prostředky od obce a kraje jakožto zřizovatele budou podstatným zdrojem úhrady nákladů školské právnické osoby. Školský zákon sice v právní úpravě školské právnické osoby nezavádí zvláštní pojem jako „příspěvek na provoz“ ve smyslu zákona č. 250/2000 Sb., v zásadě však v § 133 odst. 1 písm. d) obsahuje obdobný institut.
- **Prostředky z jiných zdrojů**. V praxi se může jednat o finanční prostředky přijaté ve formě úplaty za vzdělávání (tam, kde to § 123 školského zákona umožňuje), příjmy z doplňkové činnosti školské právnické osoby apod. V některých případech (pokud školská právnická osoba poskytuje pouze bezúplatné vzdělávání) může tato množina zůstat prázdná.

- **Dotace na úhradu výdajů, kterou jsou nebo mají být kryty z rozpočtu Evropské unie, včetně stanoveného podílu státního rozpočtu na financování těchto výdajů** – v současné době jsou finanční prostředky z „EU projektů“ prakticky neodmyslitelnou součástí financování škol a školských zařízení. Důrazně však doporučujeme nepodcenit skutečnost, že zákon č. 218/2000 Sb. v současné době neumožňuje provést změnu v osobě příjemce dotace ze státního rozpočtu (včetně programů nebo projektů spolufinancovaných z rozpočtu Evropské unie) ze zrušované příspěvkové organizace na nově vznikající školskou právnickou osobu (byť dojde ke smluvnímu převodu činnosti školy a přechodu pracovněprávních vztahů zaměstnanců). Blíže viz bod 8.

Rámcový popis zdrojů financování činnosti školské právnické osoby bude také náležitostí její **zřizovací listiny** ve smyslu § 125 odst. 3 písm. f) školského zákona.

6.2. Rozpočet školské právnické osoby

Hospodaření školské právnické osoby zřizované obcí se řídí jejím rozpočtem, který schvaluje zřizovatel (§ 129 odst. 2 písm. a) a § 134 odst. 1 školského zákona). Je vhodné, aby rozpočet školské právnické osoby zřizovatel schválil ještě před jejím vznikem v návaznosti na vlastní rozpočet podle § 4 zákona č. 250/2000 Sb.

6.3. Některé otázky účetnictví školské právnické osoby

Školská právnická osoba je v souladu s § 139 školského zákona zařazena v rámci účetních jednotek mezi **jiné právnické osoby, jejichž hlavní činností není podnikání**. Školská právnická osoba vede účetnictví podle vyhlášky č. 504/2002 Sb. Směrná účtová osnova je stanovena vyhláškou č. 504/2002 Sb. jen v rozsahu účtových skupin.

Školská právnická osoba není povinna zpracovávat mezitímní účetní závěrku a předávat účetní výkazy a finanční údaje podle vyhlášky č. 383/2009 Sb., o účetních záznamech v technické formě vybraných účetních jednotek a jejich předávání do centrálního systému účetních informací státu a o požadavcích na technické a smíšené formy účetních záznamů (technická vyhláška o účetních záznamech), ve znění pozdějších předpisů. Výjimku tvoří školské právnické osoby, na které se po splnění podmínek pro zahrnutí do dílčího konsolidačního celku státu obec stanovených vyhláškou č. 312/2014 Sb., o podmínkách sestavení účetních výkazů za Českou republiku (konsolidační vyhláška státu), ve znění pozdějších předpisů, vztahuje povinnost zpracování a předání Pomocného konsolidačního přehledu (viz níže). Povinně sestavuje školská právnická osoba řádnou účetní závěrku, kterou tvoří rozvaha, výkaz zisku a ztráty a příloha.

Při vzniku školské právnické osoby budou významné především tato účetní a hospodářská jednání:

- Otevření účetních knih, sestavení zahajovací rozvahy a vedení účetnictví v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb. a vyhláškou č. 504/2002 Sb. a Českými účetními standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 504/2002 Sb. (viz níže).
- Zřízení bankovního účtu.
- Vydání vnitřních účetních předpisů.

Vykazování údajů o aktivech v rozvaze není oproti postupům stanoveným vyhláškou č. 410/2009 Sb. založeno na principu vykazování údajů v brutto a netto hodnotě upravené o korekci. Položky aktiv v rozvaze se uvádějí v hodnotě neupravené o opravné položky a oprávk. Opravné položky a oprávk. k příslušným aktivům se uvedou v aktivech rozvahy v záporných hodnotách. Hodnoty položek rozvahy se vykazují podle konečných zůstatků zjištěných na jednotlivých syntetických účtech směrné účtové osnovy. Položky rozvahy v nulové výši za minulé účetní období i za běžné účetní období se neuvádějí.

Ve výkazu zisku a ztráty se uvádějí k rozvahovému dni konečné zůstatky syntetických účtů nákladů a výnosů, rozdělené na hlavní činnost a hospodářskou (doplňkovou) činnost. Výsledek hospodaření před zdaněním a výsledek hospodaření po zdanění se uvede samostatně za hlavní činnost a samostatně za hospodářskou (doplňkovou) činnost. Za účetní jednotku jako celek se dílčí výsledky hospodaření sumarizují. Ve výkazu zisku a ztráty se informace za minulé účetní období neuvádějí a rovněž se neuvádějí ani položky, které nabývají nulové výše.

Příloha se sestavuje popisným způsobem nebo ve formě tabulek. Účelem přílohy je podat doplňující informace k údajům vykázaným v rozvaze a ve výkazu zisku a ztráty a dále informace stanovené zákonem o účetnictví a vyhláškou č. 504/2002 Sb., kterými jsou např. informace o zřizovateli, o vkladech do vlastního jmění, o použitých účetních zásadách a metodách a odchylkách od těchto metod s uvedením jejich vlivu na majetek a závazky, na finanční situaci a výsledek hospodaření účetní jednotky apod. Součástí přílohy však mohou být i další informace podle rozhodnutí účetní jednotky a podle zvláštních právních předpisů.

Účetní závěrka školské právnické osoby nepodléhá oproti účetním závěrkám sestavovaným příspěvkovými organizacemi schválení ze strany zřizovatele na základě vyhlášky č. 220/2013 Sb., o požadavcích na schvalování účetních závěrek některých vybraných účetních jednotek. Lze však doporučit, aby i v případě školské právnické osoby zřizovatel účetní závěrce školské právnické osoby věnoval pozornost, zvláště v případě, kdy ji převede původní majetek zřizovatele do vlastnictví.

Účtový rozvrh

- Účtový rozvrh sestavuje školská právnická osoba na základě směrné účtové osnovy stanovené vyhláškou č. 504/2002 Sb. V účtovém rozvrhu je školská právnická osoba povinna vycházet z označení a uspořádání účtových skupin směrné účtové osnovy. Směrná účtová skupina je členěna pouze na účtové skupiny. Školská právnická osoba při sestavení účtového rozvrhu přihlédne k podrobnějšímu členění účtových skupin na jednotlivé položky stanovené vyhláškou č. 504/2002 Sb. dle obsahu položek jednotlivých výkazů, které jsou součástí účetní závěrky. Účtový rozvrh školské právnické osoby musí být členěn na jednotlivé syntetické účty. S ohledem na níže uvedenou povinnost sestavování Pomocného konsolidačního přehledu se doporučuje stanovit náplň syntetických účtů obdobně, jak je stanoveno ve vyhlášce č. 410/2009 Sb.
- V rámci syntetických účtů mohou školské právnické osoby vytvářet účty analytické. Doporučené rozdělení syntetických účtů na analytické účty uvádí České účetní standardy č. 401 až 414⁵. Na rozvahových účtech účtové skupiny 90 až 96 zachycuje školská právnická osoba vlastní jmění, fondy, oceňovací rozdíly, rezervy, výsledek hospodaření a dále také závěrkové operace. Skutečnosti, které

⁵ č. 401 Účty a zásady účtování na účtech
 č. 402 Otevírání a uzavírání účetních knih
 č. 403 Inventarizační rozdíly
 č. 404 Kursové rozdíly
 č. 405 Deriváty
 č. 406 Operace s cennými papíry a podíly
 č. 407 Opravné položky k pohledávkám a rezervy
 č. 408 Krátkodobý finanční majetek a krátkodobé úvěry
 č. 409 Dlouhodobý majetek
 č. 410 Zásoby
 č. 411 Zúčtovací vztahy
 č. 412 Náklady a výnosy
 č. 413 Vlastní zdroje a dlouhodobé závazky
 č. 414 Přechod z jednoduchého účetnictví na účetnictví

nejsou zahrnuty v hlavní knize a v knihách analytických účtů, sledují školské právnické osoby na podrozvahových účtech účtových skupin 97 až 99.

Dlouhodobý majetek

- Na majetkových účtech eviduje školská právnická osoba pouze majetek, který má v trvalé dispozici, tedy vlastní majetek.
- Dlouhodobý hmotný majetek se oceňuje podle § 25 a 27 zákona č. 563/1991 Sb. a § 32 a 33 vyhlášky č. 504/2002 Sb. pořizovací cenou, reprodukční pořizovací cenou, vlastními náklady, reálnou hodnotou.
- Pokud nestanoví vyhláška č. 504/2002 Sb. jinak, stanovení výše ocenění pro zařazení majetku do jednotlivých majetkových položek je v příslušnosti každé účetní jednotky. Je však doporučeno, aby školská právnická osoba zvážila možnost stanovení výše ocenění pro zařazení majetku shodně s oceněním stanoveným vyhláškou č. 410/2009 Sb. Jelikož je jako drobný dlouhodobý majetek klasifikován majetek, který byl pořízen nejpozději 31. 12. 2002, nebude školská právnická osoba o žádném drobném majetku účtovat. V případě technického zhodnocení se ocenění dlouhodobého majetku zvyšuje o výdaje na technické zhodnocení za podmínky, že výdaje přesáhnou částku stanovenou zákonem o daních z příjmů. V opačném případě se výdaje účtují do nákladů.
- Dlouhodobý majetek se odpisuje dle podle § 28 zákona o účetnictví a § 38 vyhlášky č. 504/2002 Sb. Odpisování je upraveno v Českém účetním standardu č. 409 „Dlouhodobý majetek“. O odpisech účtuje školská právnická osoba nejpozději k rozvahovému dni, přičemž sazby odpisů stanoví účetní jednotka sama, např. stanovením předpokládané doby používání majetku nebo výkonovým způsobem. Účetní odpisy se zaokrouhlují na celé koruny nahoru.

Opravné položky, rezervy

- Podle § 37 a 40 vyhlášky č. 504/2002 Sb. účtují školské právnické osoby pouze o těch rezervách a opravných položkách k pohledávkám, u kterých jsou tvorba a použití stanoveny zákonem č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (tzv. daňové rezervy), a současně souvisí s činností školské právnické osoby podléhající dani z příjmu dle zákona o daních z příjmů. Účetní opravné položky a rezervy školské právnické osoby netvoří.

Vlastní jmění a fondy

- vlastním jmění se účtuje na účtech účtové skupiny 90. Jedná se zejména o operace týkající se účtování o dotacích nebo finančních darech určených na pořízení dlouhodobého majetku, bezúplatných převodů majetku, převodu výsledku hospodaření nebo zdrojů fondů.
- Tvorba a čerpání fondů je stanovena školským zákonem a vyhláškou č. 114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb, ve znění pozdějších předpisů. Účty účtové skupiny 91, na kterých se v souvislosti s fondy účtuje, nemohou vykazovat aktivní zůstatek.

Opravy minulých období

- Pro zaúčtování oprav minulých období není zvolena hranice významnosti, jako je tomu v případě vybraných účetních jednotek na základě vyhlášky č. 410/2009 Sb., ani specifický účet. Opravy nákladů a výnosů minulých účetních období se zachycují na účtech nákladů a výnosů, kterých se týkají.

Časové rozlišení

- Časové rozlišení nákladů a výnosů probíhá dle § 17 a 25 vyhlášky č. 504/2002 Sb. Časově se nerozlišují pokuty, penále, manka a škody.

Inventarizace majetku a závazků

- Při inventarizaci majetku a závazků postupuje školská právnická osoba dle zákona č. 563/1991 Sb. Vyhláška č. 270/2010 Sb., o inventarizaci majetku a závazků, ve znění pozdějších předpisů, se na školské právnické osoby nevztahuje. Případné zjištěné inventarizační rozdíly se účtují dle ČÚS č. 403, až na výjimky, do nákladů nebo do výnosů. V případě inventarizačních rozdílů (úbytků) zjištěných u zásob se způsob zaúčtování posuzuje porovnáním výše úbytku s normami stanovenými školskou právnickou osobou.

6.4 Konsolidace

Školská právnická osoba, která v souladu s § 9 odst. 2 a 3 (resp. odst. 4 v případě, kdy je zřizovatelem městská část hl. m. Prahy) vyhlášky č. 312/2014 Sb., splní hranice významnosti pro zahrnutí do dílčího konsolidačního celku státu obec⁶, zpracovává a předává dle vyhlášky č. 383/2009 Sb. do centrálního systému účetních informací státu (dále jen „CSÚIS“) Pomocný konsolidační přehled. Ostatní účetní výkazy školská právnická osoba do systému CSÚIS nepředává.

Struktura Pomocného konsolidačního přehledu vychází z vyhlášky č. 410/2009 Sb. Jelikož se obsahové vymezení náplně položek rozvahy a výkazu zisku a ztráty podle vyhlášky č. 504/2002 Sb. liší od vymezení položek rozvahy a výkazu zisku a ztráty podle vyhlášky č. 410/2009 Sb. a tedy i od položek Pomocného konsolidačního přehledu, byl v rámci Konsolidačního manuálu sestaven převodový můstek, jehož účelem je zajistit sjednocené vykazování pro účely konsolidace. Převodový můstek položek rozvahy a výkazu zisku a ztráty je uveden v Příloze č. 12 Konsolidačního manuálu.

Jelikož vyhláška č. 504/2002 Sb. umožňuje nastavení syntetických účtů dle potřeb účetní jednotky, je vhodné s ohledem na nutné zpracování Pomocného konsolidačního přehledu zvážit u dotčených účetních jednotek stanovení náplně jednotlivých syntetických účtů v maximální možné míře s přihlédnutím k členění dle vyhlášky č. 410/2009 Sb., čímž bude předem zajištěno naplnění Pomocného konsolidačního přehledu v odpovídající struktuře.

7. Účetní, ekonomické a správní souvislosti zrušení příspěvkové organizace

Dosud byla zcela ponechána stranou otázka úkonů, které bude muset provést dosavadní příspěvková organizace vykonávající činnost školy v souvislosti s jejím případným zrušením. Jedná se především o následující kroky:

- (Mimořádná) **inventarizace majetku a závazků**. Příspěvková organizace zjistí skutečný stav majetku a závazků, vypořádá případné zjištěné inventarizační rozdíly. Poté příspěvková organizace převede veškerý majetek a závazky na zřizovatele – obec, resp. kraj. **Rozvaha** příspěvkové organizace po uplatnění výše uvedených postupů by neměla obsahovat zůstatky, tzn. Úhrn aktiv a Úhrn pasiv by měl být roven 0. V případě zlepšeného hospodářského výsledku může rozvaha obsahovat hospodářský výsledek, v případě daňové povinnosti i závazek vůči finančnímu úřadu ve výši daně z příjmů.

⁶ Součástí dílčího konsolidačního celku státu obec je účetní jednotka, která není vybranou účetní jednotkou, pokud je povinna sestavit konsolidovanou účetní závěrku podle zákona o účetnictví nebo pokud za účetní období, za které sestavuje účetní závěrku, splnila alespoň jedno z těchto kritérií:

- a) výše netto aktiv vykázaných v účetní závěrce více než 100 000 000 Kč,
- b) výše cizích zdrojů vykázaných v účetní závěrce více než 100 000 000 Kč,
- c) celkové náklady, dělené počtem započatých měsíců, po které trvalo účetní období, a vynásobené dvanácti, více než 100 000 000 Kč,
- d) celkové výnosy, dělené počtem započatých měsíců, po které trvalo účetní období, a vynásobené dvanácti, více než 100 000 000 Kč.

Pokud ŠPO v účetním období splňuje podmínky významnosti pro zahrnutí do konsolidačního celku státu podle § 9 odst. 3 (resp. odst. 4) vyhlášky č. 312/2014 Sb., platí, že splňuje tyto podmínky i tři po sobě následující účetní období.

- Zpracování **účetní závěrky** příspěvkové organizace a předání **účetních výkazů** se řídí zákonem č. 563/1991 Sb., vyhláškou č. 410/2009 Sb. a vyhláškou č. 383/2009 Sb. V případě, že organizace bude zrušena v průběhu běžného účetního období, sestaví mimořádnou účetní závěrku ke dni zrušení a účetní výkazy, na kterých bude vyznačeno, že jde o závěrku zrušené organizace, předloží spolu s komentářem k jednotlivým účtům převáděným na zřizovatele Ministerstvu financí v nejbližším stanoveném termínu platném pro účetní výkazy příspěvkových organizací postupem stanoveným vyhláškou č. 383/2009 Sb.
- **Finanční vypořádání vztahů se státním rozpočtem** v souladu s vyhláškou č. 367/2015 Sb., o zásadách a lhůtách finančního vypořádání vztahů se státním rozpočtem, státními finančními aktivy a Národním fondem (vyhláška o finančním vypořádání), ve znění pozdějších předpisů, a podmínkami stanovenými v rozhodnutí o poskytnutí dotace. K vypořádání finančních vztahů s rozpočty územních samosprávných celků viz § 20 odst. 2 zákona č. 250/2000 Sb.
- Výplata **platů** a úhrada souvisejících odvodů **za měsíc prosinec**. Tento krok se doporučuje provést ještě před zánikem příspěvkové organizace proto, že příspěvková organizace musí k datu svého zániku (např. 31. prosince 2022) provést vypořádání finančních prostředků se státním rozpočtem a územními samosprávnými celky, tedy i dotací, které jsou jí poskytovány na platy a související náklady podle § 160 odst. 1 písm. c) školského zákona. **Finanční prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu na platy v daném kalendářním roce, které však bývají za měsíc prosinec použity v souladu s účelovým určením zpravidla až v lednu následujícího roku, zde nebude možné automaticky převést na nově vznikající školskou právnickou osobu.** Je proto vhodné, aby zřizovatel zanikající příspěvkové organizace rozhodl o jejím zániku ke dni, do kterého budou vypořádány všechny závazky organizace (zejména z oblasti pracovně-právní a z přijatých dotací).
- Vypořádání **dalších závazků a pohledávek** s výjimkou těch, u nichž se předpokládá přechod na zřizovatele nebo které přejdou na školskou právnickou osobu spolu s činností školy (viz výše k pracovněprávním vztahům).
- Převedení zůstatků peněžních fondů na zřizovatele. **Prostředky peněžních fondů příspěvkové organizace (investiční fond, rezervní fond, fond odměn a fond kulturních a sociálních potřeb) nelze převést přímo na školskou právnickou osobu.** Doporučuje se proto peněžní fondy vyčerpat. Za tímto účelem může zřizovatel v průběhu kalendářního roku upravit rozpočet organizace a stanovit příspěvek zřizovatele tak, aby organizace byla nucena fondy zapojit a do konce kalendářního roku je vyčerpat.
- Pokud příspěvková organizace tyto prostředky do doby svého zrušení nevyčerpá, přejdou dnem jejího zániku na zřizovatele ve smyslu § 27 odst. 9 zákona č. 250/2000 Sb. Pokud tyto prostředky budou zřizovatelem poskytnuty školské právnické osobě nad rámec běžných výdajů na provoz, mohly by být ze zlepšeného výsledku hospodaření po případném zdanění rozděleny do fondů školské právnické osoby. V případě fondu kulturních a sociálních potřeb by se pak jednalo o další příjem fondu tvořený peněžními a jinými dary určenými do fondu, a to v souladu s § 2 odst. 4 písm. b) vyhlášky č. 114/2002 Sb.
- Zrušení bankovních účtů – zůstatky budou převedeny na zřizovatele.

Vzhledem k tomu, že v tomto transformačním procesu dojde ke zrušení (a zániku) stávající příspěvkové organizace a vzniku nové školské právnické osoby, nelze v souladu s § 14 a následujícími zákona č. 218/2000 Sb. provést změnu v osobě příjemce dotace ze státního rozpočtu (včetně programů a projektů spolufinancovaných s EU) – v současné době se jedná například o tzv. šablony z Operačního programu Jan Amos Komenský. Příspěvková organizace tak musí společně se svým zřizovatelem v dostatečném časovém předstihu před účinností „transformace“ komunikovat s řídicím orgánem daného programu a včas a řádně tyto projekty ukončit a finančně vypořádat.

Je-li příspěvková organizace zapsána v obchodním rejstříku, podá rejstříkovému soudu návrh na výmaz z obchodního rejstříku. Zatímco návrh na zápis příspěvkové organizace podává zřizovatel podle § 27 odst. 12 zákona č. 250/2000 Sb., legitimace k podání návrhu na výmaz se řídí § 47 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, ve znění pozdějších předpisů. Nezbytnou přílohou návrhu na výmaz bude kromě jiného rozhodnutí zřizovatele o zrušení příspěvkové organizace. Za řízení o výmazu zahájené na návrh příspěvkové organizace se nevybírá soudní poplatek (srov. poznámku 5 k položce 11 přílohy k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů).

Zřizovatel příspěvkové organizace musí také učinit některá administrativní opatření. Na tomto místě lze zdůraznit povinnost oznámit zrušení příspěvkové organizace Ústřednímu věstníku České republiky. V § 27 odst. 10 zákona č. 250/2000 Sb. se stanovuje lhůta do 15 dnů od zrušení příspěvkové organizace (tzn. v daném případě do 15. ledna 2023).

8. Rejstřík škol a školských zařízení

Jak již bylo uvedeno výše, převedení činnosti již existující mateřské, základní nebo střední školy z právní formy příspěvkové organizace do právní formy školské právnické osoby je z hlediska zápisu školy v rejstříku škol a školských zařízení „pouze“ **změnou v již zapsaných údajích**, neboť daná škola jako činnost pokračuje dále, mění se pouze právní a organizační uspořádání.

Konkrétně tedy v tomto případě dochází ke změně v údajích uvedených v § 144 odst. 1 písm. b), popřípadě také i) školského zákona, tedy údajích týkajících se **právnické osoby** vykonávající činnost školy (pokud nedochází v konkrétním případě ke změně i v jiných skutečnostech, například místu, na kterém se uskutečňuje vzdělávání), popřípadě také osoby **ředitele školy**, pokud bude na základě konkursního řízení vyhlášeného zřizovatelem vybrána jiná osoba na toto vedoucí pracovní místo.

Podle § 149 odst. 3 školského zákona ale platí, že navrhuje-li se zápis změny v údajích o právnické osobě vykonávající činnost školy nebo školského zařízení v rejstříku z důvodu převodu nebo přechodu činnosti školy nebo školského zařízení na jinou právnickou osobu, posuzuje orgán, který vede rejstřík škol a školských zařízení, podmínky pro výkon činnosti školy nebo školského zařízení u přejímající právnické osoby obdobně, jako by se jednalo o zápis nové školy nebo školského zařízení.

V souladu s § 149 odst. 2 školského zákona se žádost o zápis změny v údajích uvedených v § 144 odst. 1 písm. b), popřípadě i) školského zákona podává orgánu, který vede rejstřík škol a školských zařízení (v případě základní nebo střední školy Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, v případě mateřské školy krajskému úřadu), do 30 dnů ode dne, kdy ke změně došlo. V tomto případě tedy není nezbytné žádat o zápis zamýšlených změn s předstihem jednoho školního roku (do 30. září předcházejícího školního roku).

Vzhledem ke skutečnosti, že podle § 149 odst. 3 školského zákona v případě změny v údajích o právnické osobě vykonávající činnost školy nebo školského zařízení v rejstříku z důvodu převodu nebo přechodu činnosti školy nebo školského zařízení na jinou právnickou osobu, posuzuje orgán, který vede rejstřík škol a školských zařízení, podmínky pro výkon činnosti školy nebo školského zařízení u přejímající právnické osoby obdobně, jako by se jednalo o zápis nové školy nebo školského zařízení, **je vhodné, aby žádost byla podána co nejdříve, neboť poté, co bude rozhodnuto o zápisu změny v údajích v rejstříku škol a školských zařízení, je nezbytné následně rozhodnout také o zápisu vznikající školské právnické osoby do rejstříku školských právnických osob.** I toto řízení musí být pravomocně ukončeno před zamýšleným vznikem nové školské právnické osoby, tedy před 1. lednem 202X. Z tohoto důvodu je doporučený termín podání žádosti stanoven na 15. září roku předcházejícímu roku 202X – viz přílohy k tomuto materiálu.

V souladu s § 149 odst. 3 školského zákona obsahuje žádost o zápis změny v rejstříku údaje a doklady, které se přímo týkají příslušné změny. V tomto případě se bude jednat zejména o doklady, jejichž doporučené vzory jsou uvedeny v přílohách k tomuto materiálu, doklady a údaje týkající se případné nové osoby ředitele školy apod.

V souladu s § 149 odst. 4 školského zákona je orgán, který vede rejstřík škol a školských zařízení povinen rozhodnout o zápisu změny v těchto údajích do 30 dnů od doručení žádosti a vydat o tom správní rozhodnutí.

Účastníkem řízení o zápisu změny je v tomto případě zřizovatel (tedy obec či kraj) a příspěvková organizace dosud vykonávající činnost mateřské nebo základní školy.

Vzhledem k tomu, že činnost školy bude nově vykonávat školská právnická osoba zřízená obcí nebo krajem, je nezbytné provést také zápis této právnické osoby do rejstříku školských právnických osob vedeného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, na základě kterého dojde ke vzniku nové školské právnické osoby.

V souladu s § 157 odst. 1 školského zákona se **žádost o zápis školské právnické osoby do rejstříku školských právnických osob** podává zároveň se **žádostí o zápis změny v rejstříku škol a školských zařízení**.

Vzor žádosti o zápis změny v rejstříku škol a školských zařízení je zveřejněn na adrese http://www.msmt.cz/uploads/soubory/prikazy_ministryne/SSVzoryzadostia.doc.

K podání žádosti o zápis do rejstříku školských právnických osob není stanoven předepsaný formulář, a její obsah proto vychází z ustanovení § 37 odst. 2 a § 45 odst. 1 a 2 správního řádu. Přílohami žádosti budou především listiny dokládající skutečnosti podle § 154 odst. 1 školského zákona (jedná se opět zejména o doklady, jejichž doporučené vzory jsou uvedeny v přílohách k tomuto materiálu, a jmenovací „dekret“ ředitele školské právnické osoby).

PŘÍLOHY

Účelem příloh je ozřejmit postup

- zřízení školské právnické osoby,
- předání činnosti mateřské školy nebo základní školy vykonávané příspěvkovou organizací a převzetí této činnosti školskou právnickou osobou,
- otevření účetnictví nově vzniklé školské právnické osoby.

Přílohy obsahují příklady nejdůležitějších dokumentů souvisejících s uvedenými procesy, přičemž na každý dokument odkazuje níže uvedený nástin harmonogramu procesů. Pro názornost vychází harmonogram z jednoduchého příkladu popsaného v části čtvrté tohoto materiálu a jsou v něm použita konkrétní data s předpokládaným vznikem školské právnické osoby a předáním a převzetím činnosti mateřské nebo základní školy k 1. lednu 2024.

Jedná se skutečně o přehled základních právních jednání v procesu nezbytných, harmonogram se nezabývá například řešením dotačních vztahů v případě dotací z Evropských strukturálních a investičních fondů. Stejně tak harmonogram nepopisuje průběžné informování obyvatel obce či kraje o připravovaných změnách a jejich důsledcích.

Příklad harmonogramu převodu činnosti školy podle části druhé

10. 6. 2025 PRÁVNÍ JEDNÁNÍ	Rozhodnutí zastupitelstva o převodu činnosti školy z příspěvkové organizace na školskou právnickou osobu.
PODMÍNKY	<p>Zastupitelstvo rozhodne o převodu činnosti mateřské, základní nebo střední školy k 1. 1. 2026. K souvisejícímu přechodu pracovněprávních vztahů k témuž datu sice dochází přímo ze zákona, je však vhodné jej také zmínit v usnesení zastupitelstva.</p> <p>Pokud bude převedena veškerá činnost příspěvkové organizace, přičemž organizace bude určena ke zrušení, je usnesení zastupitelstva vhodné doplnit již také o usnesení o zrušení příspěvkové organizace (k 31. 12. 2025, případně k pozdějšímu datu).</p>
DOKUMENTY	<p>Příklad usnesení je uveden v příloze č. 1</p> <p>Nezbytnou náležitostí usnesení je:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozhodnutí o převodu činnosti konkrétní školy (je vhodné označit ji uvedením druhu školy, resortním identifikátorem (IZO) a identifikací příspěvkové organizace, která vykonává činnost školy), • rozsah převodu činnosti školy (zda se převádí v dosavadním rozsahu nebo zda dojde v souvislosti s převodem ke změnám v „kapacitě“, pracovištích atd.), • podmínky přechodu pracovněprávních vztahů, použije se odkaz na § 338 odst. 2 zákoníku práce, • datum převodu činnosti a přechodu pracovněprávních vztahů (1. 1. 2026), • procesní náležitosti • podmínky podání návrhu na zápis změn v rejstříku škola školských zařízení (je nezbytné podat návrh současně s návrhem na zápis školské právnické osoby do rejstříku školských právnických osob), • podmínky faktického předání činnosti a pracovněprávních vztahů.

30. 6. 2025 PRÁVNÍ JEDNÁNÍ	Vydání zřizovací listiny školské právnické osoby.
PODMÍNKY	Zřizovací listinu školské právnické osoby vydá zřizovatel s dostatečným předstihem před očekávaným datem vzniku právnické osoby. Ke vzniku školské právnické osoby nedochází vydáním zřizovací listiny, ale zápisem do rejstříku školských právnických osob.
DOKUMENTY	Příklad zřizovací listiny je uveden v příloze č. 2. Povinné náležitosti zřizovací listiny jsou podle § 125 odst. 3 školského zákona tyto: <ul style="list-style-type: none"> • název a sídlo školské právnické osoby, • identifikace zřizovatele, • označení statutárního orgánu a způsob, jakým vystupuje jménem školské právnické osoby, • druhy škol a druhy a typy školských zařízení, jejichž činnost školská právnická osoba vykonává, • předmět, podmínky a rozsah doplňkové činnosti, je-li doplňková činnost této školské právnické osobě povolena, • vymezení způsobu majetkového zajištění činnosti školské právnické osoby, • vymezení doby, na kterou je školská právnická osoba zřízena.
2. 7. 2025 PRÁVNÍ JEDNÁNÍ	Vyhlášení konkursu na ředitele školské právnické osoby. Jmenování členů konkursní komise.
PODMÍNKY	Podmínkou vyhlášení konkursu je vydání zřizovací listiny školské právnické osoby.
DOKUMENTY	Náležitosti vyhlášení konkursu jsou podle § 3 vyhlášky č. 54/2005 Sb. tyto: <ul style="list-style-type: none"> • název funkce a název školské právnické osoby, • předpoklady pro výkon dané funkce, • název a adresa zřizovatele, na kterou se doručují přihlášky, • obsahové náležitosti přihlášky a termín jejího podání (například do 29. 8. 2025).
1. 9. 2025 PRÁVNÍ JEDNÁNÍ	Odeslání pozvánek ke konkursu na ředitele školské právnické osoby.
PODMÍNKY	Podle § 4 odst. 5 vyhlášky č. 54/2005 Sb. se pozvánky ke konkursu posílají uchazečům doporučenou zásilkou s dodejkou na adresu, kterou uchazeč sdělí v přihlášce, nebo do datové schránky, pokud ji uchazeč uvedl v přihlášce, nebo na adresu elektronické pošty uchazeče, pokud ji uchazeč uvedl v přihlášce, nejpozději 14 dní přede dnem konání konkursu.
15. 9. 2025 PRÁVNÍ JEDNÁNÍ	Podání žádosti o změny v zápisu školy v rejstříku škol a školských zařízení a žádosti o zápis školské právnické osoby do rejstříku školských právnických osob.

PODMÍNKY	<p>Žádost o zápis změny v těchto údajích:</p> <ul style="list-style-type: none"> • týká se vždy údajů podle § 144 odst. 1 písm. b), popřípadě také písm. i) školského zákona, • podávají ji zřizovatel stávající příspěvkové organizace, • navrhované datum změny bude 1. 1. 2026. • Žádost o zápis školské právnické osoby do rejstříku školských právnických osob: • jedná se o návrh na zahájení řízení podle § 157 odst. 1 a 3 školského zákona, • podává ji zřizovatel stávající příspěvkové organizace. <p>Obě žádosti musejí být podány současně (srov. § 157 odst. 1 školského zákona).</p>
DOKUMENTY	<p>Vzor žádosti o zápis změny v rejstříku škol a školských zařízení je zveřejněn na adrese http://www.msmt.cz/uploads/soubory/prikazy_ministryne/SSVzoryzadostia.doc.</p> <p>K podání žádosti o zápis do rejstříku školských právnických osob není stanoven předepsaný formulář, a její obsah proto vychází z ustanovení § 37 odst. 2 a § 45 odst. 1 a 2 zákona č. 500/2004 Sb. Přílohami žádosti budou především listiny dokládající skutečnosti podle § 154 odst. 1 školského zákona (zřizovací listina a jmenovací „dekret“ ředitele školské právnické osoby – lze doložit následně, neboť v době podání žádosti dosud nebude konkursní řízení ukončeno).</p>
30. 9. 2025 PRÁVNÍ JEDNÁNÍ	Odvolání dosavadního ředitele příspěvkové organizace z vedoucího pracovního místa ředitele k 31. 12. 2025.
PODMÍNKY	<p>K odvolání ředitele dojde z důvodů organizačních změn spočívajících v převedení činnosti školy na školskou právnickou osobu a souvisejícího zrušení příspěvkové organizace, tedy z důvodu uvedeného v § 166 odst. 4 písm. d) školského zákona.</p> <p>Účinky odvolání se stanoví na 31. 12. 2025.</p>
30. 9. 2025 PRÁVNÍ JEDNÁNÍ	Konkurs na funkci ředitele školské právnické osoby.
31. 10. 2025 PRÁVNÍ JEDNÁNÍ	<p>Jmenování ředitele školské právnické osoby (s účinky nejpozději k 1. 1. 2026).</p> <p>V souladu s § 166 odst. 2 školského zákona je ředitel školské právnické osoby jmenován na vedoucí pracovní místo na základě zřizovatelem vyhlášeného konkursního řízení.</p>
31. 10. 2025 PRÁVNÍ JEDNÁNÍ	Uzavření smlouvy o výpůjčce budovy školy a souvisejícího majetku mezi zřizovatelem a školskou právnickou osobou.
PODMÍNKY	<p>Smlouva o výpůjčce je smluvní typ upravený v § 2193 až § 2200 občanského zákoníku.</p> <p>Smlouvu uzavírá zřizovatel se školskou právnickou osobou, přičemž pokud ještě nevznikla, jedná jejím jménem osoba k tomu určená zřizovatelem (jde o postup upravený v § 127 občanského zákoníku). Osobou jednající jménem ještě neexistující školské právnické osoby může být například její budoucí a v tomto okamžiku již jmenovaný (byť dosud „neúčinně“) ředitel.</p>

DOKUMENTY	<p>Příklad smlouvy je uveden v příloze č. 3.</p> <p>Nezbytnou náležitostí smlouvy je:</p> <ul style="list-style-type: none"> označení smluvních stran-zřizovatel, školská právnická osoba (zvláštní pozornost je nutné věnovat uvedení osoby jednající za školskou právnickou osobu a odkazu na § 127 občanského zákoníku, pokud ještě nevznikla), vymezení předmětu výpůjčky-přesné označení majetku, práva a povinnosti smluvních stran (srov. § 2194 až 2200 občanského zákoníku), stanovená doba vypůjčení majetku.
31. 12. 2025 PRÁVNÍ SKUTEČNOST	Zánik příspěvkové organizace, která dosud vykonávala činnost školy.
PODMÍNKY	<p>K zániku příspěvkové organizace dojde, pokud zřizovatel rozhodl o jejím zrušení k tomuto dni (viz výše rozhodnutí zastupitelstva o převodu činnosti školy).</p> <p>Příspěvková organizace však ještě celý tento den existuje a zaniká přesně na přelomu roku. Je nutné zajistit bezprostřední návaznost činnosti příspěvkové organizace a školské právnické osoby.</p> <p>Pokud zřizovatel nerozhodl o zrušení příspěvkové organizace jako celku, ale pouze o zúžení předmětu její činnosti, je tento den pouze posledním dnem, kdy organizace vykonává činnost školy a je zaměstnavatelem zaměstnanců zařazených ve škole.</p>
1. 1. 2026 PRÁVNÍ SKUTEČNOSTI	<p>Nejzazší termín pro účinnost zápisu do rejstříku školských právnických osob = Vznik školské právnické osoby.</p> <p>Účinnost zápisu změny v údajích o základní škole nebo mateřské škole v rejstříku škol a školských zařízení.</p> <p>Převzetí činnosti školy školskou právnickou osobou.</p> <p>Vstup školské právnické osoby jako zaměstnavatele do pracovněprávních vztahů zaměstnanců ve škole.</p> <p>Přechod majetku užívaného příspěvkovou organizací na zřizovatele.</p> <p>Účinnost smlouvy o výpůjčce majetku mezi zřizovatelem a školskou právnickou osobou.</p>
PODMÍNKY	<p>Ke vzniku školské právnické osoby musí dojít nejpozději prvním dnem roku 2024. K témuž okamžiku přechází na školskou právnickou osobu činnost školy a nabývají účinnosti právní jednání týkající se materiálního a personálního zajištění této činnosti.</p> <p>Nejvíce právních jednání najednou se dotkne majetku, který k témuž okamžiku přechází:</p> <ul style="list-style-type: none"> z dispozice příspěvkové organizace do dispozice zřizovatele; srov. § 27 odst. 9 zákona č. 250/2000 Sb. – automatický přechod majetku užívaného příspěvkovou organizací do dispozice zřizovatele nastane pouze v případě zrušení příspěvkové organizace. Pokud by příspěvková organizace nebyla rušena, musí dojít k přechodu majetku zpět do dispozice zřizovatele na základě samostatného rozhodnutí zřizovatele – změny zřizovací listiny. z dispozice zřizovatele do dispozice školské právnické osoby na základě výpůjčky.

31. 1. 2026 PRÁVNÍ JEDNÁNÍ	Schválení právních jednání učiněných jménem školské právnické osoby před jejím vznikem.
PODMÍNKY	<p>Schválení právních jednání učiněných jménem školské právnické osoby před jejím vznikem je podmínkou jejich platnosti.</p> <p>Schválit právní jednání přísluší řediteli školské právnické osoby.</p> <p>Nejzazší lhůta pro schválení jednání je 3 měsíce od vzniku školské právnické osoby, tedy do 31. 3. 2026.</p>

Následují příklady dokumentů, na které odkazuje výše uvedený harmonogram:

- 1) Rozhodnutí zřizovatele o převodu činnosti a o přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů
- 2) Zřizovací listina školské právnické osoby
- 3) Smlouva o výpůjčce uzavřená mezi zřizovatelem a školskou právnickou osobou

1. Rozhodnutí zřizovatele o převodu činnosti a o přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů

Obec/kraj se sídlem, IČO....

Zastupitelstvo obce/kraje se usneslo:

1. že s účinností ke dni 1. ledna 2026 převádí činnost
 - a) základní školy (*mateřské školy, střední školy*) zapsané v rejstříku škol a školských zařízení pod IZO.....
 - b) ... (*případné další činnosti*),
 z (*název příspěvkové organizace*), se sídlem ... , zřízené obcí/krajem na nově zřizovanou školskou právnickou osobu. S převáděnými činnostmi přejdou také práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů ve smyslu § 338 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.
2. že za účelem převodu činností podle bodu 1 požádá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“) (*popřípadě také příslušný krajský úřad*) o zápis změny v údajích vedených v rejstříku škol a školských zařízení, a to v údajích podle § 144 odst. 1 písm. b) (*popřípadě také písm. i)*) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
3. že současně požádá ministerstvo o zápis školské právnické osoby do rejstříku školských právnických osob.
4. uložit (*Název příspěvkové organizace*) předat do ...(uvede se konkrétní datum před zánikem příspěvkové organizace)... školské právnické osobě (resp. osobě, která bude jednat jménem založené školské právnické osoby před jejím vznikem) osobní spisy, evidenční listy důchodového zabezpečení a údaje o zůstatcích nevyčerpané dovolené zaměstnanců protokolem.

2. Zřizovací listina školské právnické osoby

OBEC/KRAJ

ZŘIZOVACÍ LISTINA

Obec/kraj se sídlem, IČO....

podle § 124 odst. 2 písm. a) a § 125 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšší odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, v souladu s bodem usnesení č. o převodu činnosti a přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů ze dne zřizuje

školskou právnickou osobu

(uvede se její NÁZEV, který musí být v souladu s § 8a školského zákona), se sídlem....
(dále jen „školská právnická osoba“).

Čl. I

Předmět činnosti školské právnické osoby

1. Školská právnická osoba vykonává činnost: ...*Uvedou se všechny druhy škol a druhy nebo typy školských zařízení, jejichž činnost bude ŠPO vykonávat, např.*
 - a) základní školy,
 - b) ... *(zařízení školního stravování – školní jídelny, školského zařízení pro zájmové vzdělávání – školní družiny...).*
2. Školská právnická osoba je oprávněna v souladu s § 135 školského zákona vedle své hlavní činnosti provozovat doplňkovou činnost. Předmětem doplňkové činnosti je: (Např.:
 - a) *pořádání vzdělávacích kurzů a jiných vzdělávacích akcí včetně lektorské činnosti za podmínky...., v rozsahu....,*
 - b) *pronájem a půjčování věcí movitých za podmínky...., v rozsahu....,*
 - c) *pronájem nebytových prostor za podmínky...., v rozsahu....,*
 - d) *kopírovací práce za podmínky...., v rozsahu....,*
 - e) *organizování veřejných akcí sportovně-kulturního charakteru za podmínky...., v rozsahu....,.)*

Čl. II

Statutární orgán

1. Statutárním orgánem školské právnické osoby je ředitel.
2. Ředitel se podepisuje za školskou právnickou osobu tak, že k natištěnému nebo jinak uvedenému názvu školské právnické osoby připojí svůj podpis.

Čl. III**Způsob majetkového zajištění činnosti školské právnické osoby**

Školská právnická osoba bude užívat k výkonu své činnosti majetek vlastní, vypůjčený nebo pronajatý od zřizovatele či od jiné právnické osoby nebo fyzické osoby.

Čl. IV**Vymezení doby zřízení**

Školská právnická osoba se zřizuje na dobu neurčitou.

Čl. V**Účinnost zřizovací listiny a závěrečné ustanovení**

1. Tato zřizovací listina nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2026.
2. Tato zřizovací listina je vyhotovena ve 3 stejnopisech, z nichž každý má platnost originálu. Po 1 vyhotovení obdrží školská právnická osoba a 2 vyhotovení zřizovatel.

V dne2025.

.....

podpis starosty/hejtmana

3. Smlouva o výpůjčce uzavřená mezi zřizovatelem a školskou právnickou osobou

SMLOUVA O VÝPŮJČCE

(Název obce/kraje)

se sídlem:

IČO:

zastoupený:

na straně první jako **půjčitel**

a

(Název školské právnické osoby)

se sídlem:

IČO:

zastoupená:, který jejím jménem jedná podle § 131 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů,

na straně druhé jako **vypůjčitel**

uzavírají v souladu s § 2193 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, t u t o

Smlouvu o výpůjčce

Čl. I

Předmět a účel výpůjčky

1. Půjčitel přenechává vypůjčiteli k bezplatnému užívání tyto nemovité věci (*vymezí se v souladu se zápisem v katastru nemovitostí*):

a),

b),

c)

Půjčitel prohlašuje, že výše uvedené nemovité věci jsou majetkem (*název a IČO obce/kraje, která je vlastní*) a půjčitel je oprávněn s nimi nakládat.

2. Nemovité věci uvedené v odstavci 1 se přenechávají do užívání včetně veškerých součástí a příslušenství (*v případě, že nemovitá věc bude mít součásti nebo příslušenství, měly by být tyto specifikovány v příloze smlouvy*).
3. Půjčitel dále přenechává vypůjčiteli do výpůjčky movité věci v celkové účetní hodnotě Kč.
(*Movitou věc je třeba vymezit ve smlouvě nebo v příloze.*)

4. Vypůjčitel věci podle odstavců 1 a 3 ke smluvenému bezplatnému užívání za dále dohodnutých podmínek přijímá a zavazuje se využívat jich v souladu s touto smlouvou k činnosti, kterou je oprávněn vykonávat v souladu se svojí zřizovací listinou ze dne
5. O předání a převzetí shora uvedených věcí bude mezi půjčitelem a vypůjčitelem sepsán předávací protokol (*strany dále zváží – kromě obecných požadavků určitosti – další náležitosti protokolu, např. záznamy stavu měřidel*).

Čl. II

Doba trvání výpůjčky

1. Výpůjčka nemovitých věcí se sjednává na dobu neurčitou (*lze stanovit i na dobu existence školské právnické osoby – vypůjčitele*).
2. Výpůjčku lze ukončit:
 - a) výpovědí kterékoliv smluvní strany [*vymezí se důvod (např. z jakéhokoli důvodu či bez udání důvodů) a způsob podání výpovědi (výpověď musí být písemná a musí být doručena druhé smluvní straně) a délka a počátek výpovědní lhůty*];
 - b) (...) (*Vymezí se další důvody, např. ukončením činnosti školské právnické osoby.*)
3. Půjčitel může požadovat vrácení věci, jestliže ji vypůjčitel neužívá řádně nebo jestliže ji užívá v rozporu s účelem uvedeným v čl. I odst. 4 této smlouvy.

Čl. III

Práva a povinnosti vypůjčitele

1. Povinností vypůjčitele je:
 - a) užívat předmět výpůjčky s péčí řádného hospodáře;
 - b) užívat předmět výpůjčky v rozsahu a k účelu dohodnutému v této smlouvě;
 - c) dodržovat bezpečnostní předpisy, předpisy požární, hygienické, bezpečnosti práce a jiné související předpisy, které se vztahují k předmětu výpůjčky.
2. Vypůjčitel je povinen chránit předmět výpůjčky před poškozením, ztrátou nebo zničením.
3. Běžnou údržbu a běžné opravy předmětu výpůjčky zajišťuje vypůjčitel.
4. Vypůjčitel je povinen vypůjčenou věc vrátit, jakmile ji nepotřebuje, nejpozději však do konce stanovené doby zapůjčení.
5. [*Doporučuje se vymezit oprávnění vypůjčitele k dispozici s vypůjčenou věcí; např. v případě stavebních či jiných úprav, užívání jinými osobami (buď úplatně, nebo bezúplatně, může být také stanoveno, že je zapotřebí písemného souhlasu půjčitele).*]

Čl. IV

Práva a povinnosti půjčitele

1. Půjčitel je povinen udržovat nemovité věci ve stavu způsobilém k řádnému užívání; čl. III odst. 3 tím není dotčen.
2. (...)

(Lze uvážit, zda v člancích III a IV upravit též povinnosti v oblasti pojištění, včetně otázky, kdo ponese náklady, požární ochrany, elektroinstalace a jednání vůči příslušným orgánům z pozice nositele těchto povinností.)

Čl. V

Závěrečná ustanovení a účinnost smlouvy

1. Změny a doplňky smlouvy jsou možné na základě odsouhlasení obou smluvních stran pouze formou písemného dodatku.
2. Ve věcech touto smlouvou neupravených se řídí vzájemná práva a povinnosti smluvních stran příslušnými ustanoveními občanského zákoníku a ostatními obecně závaznými právními předpisy.
3. Smlouva se vyhotovuje ve vyhotoveních, z toho půjčitel obdrží Vyhotovení a vypůjčitel obdrží vyhotovení.
4. Uzavření a obsah této smlouvy byl schválen usnesením zastupitelstva č. ze dne
5. Po zápisu do rejstříku školských právnických osob tuto smlouvu schválí ředitel nově zřízené školské právnické osoby
6. Tato smlouva nabývá účinnosti dnem podpisu/jiné datum.

V dne

V dne

.....

.....

Za půjčitele:

Za vypůjčitele:

Otevření účetnictví nově vzniklé školské právnické osoby

Jelikož příspěvková organizace, jejíž činnost bude převedena na školskou právnickou osobu, je zřízena stejným zřizovatelem jako nově vzniklá školská právnická osoba, školská právnická osoba převezme zůstatky vybraných účtů po zrušené příspěvkové organizaci. Mezi příspěvkovou organizací a školskou právnickou osobou tak bude z pohledu účetnictví u vybraných účtů dodržena bilanční kontinuita a současně bude použit převodový můstek pro přímý převod zůstatků jednotlivých účtů.

Tato skutečnost bude mít zásadní vliv také na způsob převodu majetku, který školská právnická osoba může od zřizovatele dostat do dispozice poskytnutím práva užívání na základě smlouvy o nájmu nebo smlouvy o výpůjčce. Školská právnická osoba může nabýt majetek také darováním nebo nákupem od zřizovatele (na kterého převedla příspěvková organizace k okamžiku zániku svůj majetek), případně rovněž smlouvou o výpůjčce nebo smlouvou o nájmu uzavřenou mezi školskou právnickou osobou a zřizovatelem. Počáteční stav na majetkových účtech tak bude odpovídat pouze ocenění majetku, který školská právnická osoba dostala do trvalé dispozice darováním k okamžiku vzniku školské právnické osoby.

1. Na základě směrné účtové osnovy sestaví školská právnická osoba účtový rozvrh.
2. Školská právnická osoba k okamžiku vzniku nebo zřízení sestaví zahajovací rozvahu. Naplnění počátečních stavů účtuje školská právnická osoba v souvztahnosti s příslušným účtem účtové skupiny 96 – Závěrkové operace (počáteční účet rozvázný). V rámci počátečních stavů vykáže školská právnická osoba případný majetek, který jí byl převeden do trvalé dispozice (stav dlouhodobého majetku se uvede jako počáteční zůstatek účtové skupiny 01 – Dlouhodobý nehmotný majetek, 02 – Dlouhodobý hmotný majetek odpisovaný nebo 03 – Dlouhodobý hmotný majetek neodpisovaný). O majetku poskytnutém do užívání na základě nájemní smlouvy nebo smlouvy o výpůjčce školská právnická osoba v rozvaze neúčtuje. Předpis nájemného z titulu užívání majetku na základě nájemní smlouvy zaúčtuje školská právnická osoba už jako účetní případ daného období na stranu MD příslušného účtu účtové skupiny 51 – Služby se souvztahným zápisem na stranu D příslušného účtu účtové skupiny 32 – Závazky. Majetek užívaný na základě smlouvy o výpůjčce užívá školská právnická osoba bezplatně.
3. Jestliže na nově vzniklou školskou právnickou osobu přechází v mezích zákoníku práce práva povinnosti vyplývající z pracovněprávních vztahů a s tím související doposud nevypořádané závazky, zachytí školská právnická osoba tyto závazky v zahajovací rozvaze. Stav závazků z pracovněprávních vztahů uvede školská právnická osoba jako počáteční stav účtové skupiny 33 - Zúčtování se zaměstnanci a institucemi.
4. Rozdíl mezi součtem počátečních stavů na straně aktiv a součtem počátečních stavů na straně pasiv uvede školská právnická osoba jako počáteční stav účtové skupiny 90 – Vlastní jmění.
5. K okamžiku vzniku zajistí školská právnická osoba zřízení bankovních účtů.
6. Pravidla a postupy pro vedení účetnictví, inventarizaci a oběh dokladů upraví školská právnická osoba ve vnitřních předpisech.
7. Pro jednotlivé položky dlouhodobého nehmotného a dlouhodobého hmotného majetku stanoví školská právnická osoba odpisový plán. Při sestavení odpisového plánu pro dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek si sama účetní jednotka stanoví sazbu účetních odpisů. Odpisy budou zaúčtovány na stranu MD příslušného účtu účtové skupiny 55 – Odpisy, prodaný majetek, tvorba rezerv a opravných položek se souvztahným zápisem na stranu D příslušných účtů účtových skupin 07 – Oprávky k dlouhodobému nehmotnému majetku a 08 – Oprávky k dlouhodobému hmotnému majetku. Výše odpisů se zaokrouhluje na celé koruny nahoru. V případě nedostatečného krytí fondu reprodukce investičního majetku bude účetní jednotka v běžném období účtovat na stranu MD příslušného účtu účtové skupiny 91 – Fondy se souvztahným zápisem na stranu D příslušného účtu účtové skupiny 55 – Odpisy, prodaný majetek, tvorba rezerv a opravných položek. Nekryté zdroje fondu vzniklé v minulém účetním období by účetní jednotka zaúčtovala na stranu D příslušného účtu účtové skupiny 64 – Ostatní výnosy.

8. O dlouhodobém majetku nabytém bezúplatně v průběhu účetního období účtuje školská právnická osoba na příslušných účtech účtové skupiny 01 – Dlouhodobý nehmotný majetek, 02 – Dlouhodobý hmotný majetek odpisovaný nebo 03 – Dlouhodobý hmotný majetek neodpisovaný se souvztažným zápisem na stranu D příslušného účtu účtové třídy 9 v případě, že školské právnické osobě nevznikají další výdaje spojené s pořízením. V opačném případě účtuje školská právnická osoba o pořízení majetku včetně výdajů souvisejících s pořízením na příslušných účtech účtové skupiny 04 – Nedokončený dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek (na účty 01, 02 nebo 03 se majetek, s jehož pořízením vznikají další výdaje, převede v okamžiku jeho uvedení do stavu způsobilého k užívání).
9. O předpisu příspěvků poskytnutých zřizovatelem na provoz bude školská právnická osoba účtovat na stranu MD příslušného účtu účtové skupiny 34 – Zúčtování daní, dotací a ostatní zúčtování se souvztažným zápisem na stranu D příslušného účtu účtové skupiny 69 – Provozní dotace. Přepis dotace se účtuje v okamžiku přijetí prostředků. Samotné přijetí prostředků zaúčtuje školská právnická osoba na stranu MD příslušného účtu účtové skupiny 22 – Účty v bankách se souvztažným zápisem na stranu D příslušného účtu účtové skupiny 34. Prostřednictvím účtů účtové skupiny 34 vypořádá školská právnická osoba případnou vratku nedočerpaných prostředků.
10. O předpisu příspěvků poskytnutých zřizovatelem na pořízení dlouhodobého majetku bude školská právnická osoba účtovat na stranu MD příslušného účtu účtové skupiny 34 – Zúčtování daní, dotací a ostatní zúčtování se souvztažným zápisem na stranu D příslušného účtu účtové skupiny 90. Pro účtování o přijetí prostředků a vypořádání nedočerpaných prostředků bude postupováno obdobně jako v případě provozního příspěvku.